

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Michaela Kurtyová

**UPLATNĚNÍ NÁROKU POŠKOZENÉHO
V ADHEZNÍM ŘÍZENÍ**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: 5. 6. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 397 znaků včetně mezer.

Michaela Kurtyová

V Praze dne 5. 6. 2020

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc. za ochotu a poskytnuté rady při zpracování diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 POJEM POŠKOZENÉHO A POJEM OBĚTI.....	8
1.1. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY NA NAŠEM ÚZEMÍ S OHLEDEM NA POŠKOZENÉHO	8
1.2. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA S OHLEDEM NA POŠKOZENÉHO.....	18
1.2.1. Poškozený ublížením na zdraví	20
1.2.2. Poškozený majetkovou škodou	21
1.2.3. Poškozený nemajetkovou újmou	22
1.2.4. Poškozený bezdůvodným obohacením.....	22
1.2.5 Poškozený neuhrazením výživného	23
1.3 KATEGORIE POŠKOZENÝCH.....	23
1.4 OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU.....	24
2 UPLATNĚNÍ NÁROKU.....	26
2.1 PODMÍNKY UPLATNĚNÍ NÁROKU V ADHEZNÍM ŘÍZENÍ.....	27
2.2 UPLATNĚNÍ NÁROKU PRÁVNÍM NÁSTUPCEM	29
2.3 ZÁSADY UPLATNĚNÍ NÁROKU	29
3 NÁHRADA ÚJMY	31
3.1 VÝPOČET MAJETKOVÉ ÚJMY	32
3.2 VÝPOČET NEMAJETKOVÉ ÚJMY.....	34
3.3 NEUHRAZENÍ NÁHRADY ÚJMU A JEHO DŮSLEDKY	37
3.4 VÝŽIVNÉ V ADHEZNÍM ŘÍZENÍ.....	39
4 POSILOVÁNÍ PRÁV POŠKOZENÉHO	42
4.1 NOVELA PROVEDENÁ ZÁKONEM Č. 265/2001 SB.	42
4.2 NOVELA PROVEDENÁ ZÁKONEM Č. 181/2011 SB.	43
4.3 JUDIKATURA POSILUJÍCÍ POSTAVENÍ POŠKOZENÉHO	43
5 ADHEZNÍ ŘÍZENÍ	45
5.1 PŘEDMĚT A PODSTATA ADHEZNÍHO ŘÍZENÍ	45
5.2 FÁZE ADHEZNÍHO ŘÍZENÍ	46
6 ROZHODOVÁNÍ O NÁROKU.....	49
6.1 NEPŘÍPUŠTĚNÍ POŠKOZENÉHO K ADHEZNÍMU ŘÍZENÍ	49
6.2 ROZHODNUTÍ O NÁROKU POŠKOZENÉHO.....	50
6.3 ODKÁZÁNÍ NA CIVILNÍ ŘÍZENÍ.....	51
6.4 SCHVÁLENÍ DOHODY O VINĚ A TRESTU	53
7 PŘÍPADY UPLATNĚNÍ NÁROKU V ADHEZNÍM ŘÍZENÍ A V OBČANSKOPRÁVNÍM ŘÍZENÍ.....	55
7.1 PŘÍADOVÁ STUDIE ZAMĚŘENÁ NA TRESTNÝ ČIN KRÁDEŽE ELEKTRICKÉ ENERGIE	56
7.2 PŘÍADOVÁ STUDIE ZAMĚŘENÁ NA TRESTNÝ ČIN KRÁDEŽE ZEMNÍHO PLYNU	62
7.3 PŘÍADOVÁ STUDIE ZAMĚŘENÁ NA POŠKOZENÉHO DLUŽNÝM VÝŽIVNÝM	64
8 APLIKACE NEMAJETKOVÉ ÚJMY V PRAXI	65
8.1 ZÁVĚRY VE VZTAHU K NEMAJETKOVÉ ÚJMĚ V PRAXI	65

8.2 STATISTICKÉ ÚDAJE	66
ZÁVĚR.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	75
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ČESKÉM JAZYCE	79
KLÍČOVÁ SLOVA.....	79
ABSTRAKT	80
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	82
KLÍČOVÁ SLOVA V ANGLICKÉM JAZYCE	82
ABSTRACT	83

ÚVOD

Tématem diplomové práce je uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení. Tento postup je jednou ze dvou možností, jak se domoci náhrady, která byla poškozenému způsobena trestným činem. Vedle adhezního řízení je totiž možné, se nároků, které poškozenému v důsledku spáchání trestného činu vznikly, domáhat rovněž v občanskoprávním řízení. Téma uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení bylo zvoleno zejména proto, že ačkoliv si toho poškození nemusí být příliš vědomí, adhezní řízení se v mnoha ohledech poměrně zásadním způsobem odlišuje od civilněprávního způsobu řešení.

Důvodem je již samotná skutečnost, že adhezní řízení je z hlediska systematiky možné označit za součást trestního řízení, zatímco řízení vedené o nároku před civilními soudy je standardním občanskoprávním řízením. S tím je pak spojena i odlišná právní úprava obou institutů a odlišné zásady, které se v obou řízeních uplatňují. Téma je možné označit za velmi zajímavé i proto, že pokud již dojde k trestnému činu, je poměrně běžné, že poškozenému vznikne například majetková škoda, újma na zdraví, popř. další druhy újmy. Podstatou trestního řízení je však primárně zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání pachatelů. Pokud by tedy řízení adhezní vyžadovalo v trestním řízení před soudem provádění dalšího dokazování, jež by přesahovalo potřeby trestního stíhání, soud odkáže ve smyslu § 229 trestního řádu, poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem, a to z toho důvodu, že by další dokazování mohlo negativně ovlivnit délku samotného řízení. Nicméně adhezní řízení je jednoznačně jednou z možností, jak se svého nároku domoci a poškození si tuto cestu volí velmi často.

Cílem práce je představit postup a podmínky uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení. Identifikovat odlišnosti mezi uplatněním nároku v civilním a v adhezním řízení. Potvrdit zásadní rozdíly uplatňování nároku v jednotlivých řízeních. Dílčím cílem je pak také zhodnotit efektivitu právní úpravy uplatnění nároků v adhezním řízení.

Text je za účelem naplnění stanového cíle rozdělen do osmi kapitol. První se věnuje vymezení pojmu poškozený a oběti, a to včetně historického vývoje vymezení

uvedených pojmů. Druhá kapitola je pak věnována uplatnění nároku, třetí kapitola se zaměřuje na náhradu újmy. Součástí této kapitoly je rovněž informace o tom, jakým způsobem se vzniklá újma v adhezním řízení stanovuje. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na otázku posilování práv poškozeného, což je problematika, o které je pojednáno jednak v kontextu novelizace právních předpisů, ale také v kontextu judikatury z posledních let, popř. desetiletí. Pátá kapitola pojednává o samotném adhezním řízení. Podstatě tohoto řízení a jeho fázích. Šestá kapitola se pak věnuje otázce rozhodování o nároku v adhezním řízení. Sedmá kapitola je pak důležitá proto, že se zaměřuje na identifikaci odlišností mezi uplatněním nároku v adhezním a v občanskoprávním řízení. Osmá kapitola se zaměřuje na aplikaci nemajetkové újmy v praxi. V samotném závěru jsou shrnuty nejvýznamnější výstupy celé práce.

1 POJEM POŠKOZENÉHO A POJEM OBĚTI

Odborná literatura stejně jako právní předpisy pracují se dvěma odlišnými termíny. Jedná se o pojem „poškozený“ a pojem „oběť.“ V rámci první kapitoly dochází k jednoznačnému vymezení pojmu poškozený a jeho odlišení od pojmu oběť, je zde pojednáno rovněž o vývoji právní úpravy adhezního řízení na území České republiky.

1.1. Vývoj právní úpravy na našem území s ohledem na poškozeného

Adhezní řízení je institut, jehož cílem je poskytnutí náhrady škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení poškozenému. Jedná se ve své podstatě o odvěké téma, neboť problematika kompenzace poskytované poškozenému, byla otázkou, kterou bylo nutné řešit prakticky vždy, nicméně institut adhezního řízení je poměrně nový, čímž je vhodné se spíše než o historii samotného adhezního řízení zmínit v kapitole o historii právě o vývoji právní úpravy, která se týkala postavení poškozeného na českém území. Vzhledem k tomu, že tato úprava má poměrně dlouhou tradici, je pozornost věnována primárně právní úpravě, která na českém území platila po roce 1918, kdy vzniklo samostatné Československo. V souvislosti s vývojem na Československém území je pak nutné na počátku zmínit, že Československo v roce 1918 vznikalo za situace, kdy právě skončila 1. světová válka a došlo k tomu, že byl ustanoven samostatný Československý stát, který byl předtím součástí Rakouska-Uherska. S tím pak souvisí i fakt, že mnohé otázky nebyly zcela připravené. To platilo i pro legislativu. Československo většinu běžných zákonů nemělo v době svého vzniku připravených, proto bylo nutné převzít právní předpisy z období Rakouska-Uherska za účelem zajištění právní kontinuity. Proto je také v následujícím textu nejprve pojednáno o trestním řádu z roku 1873, který byl přijat dlouho před tím, než započalo sledované období.

V roce 1918 byl tedy do československého právního řádu převzat zákon č. 119/1873 ř. z., trestní řád. Již v tomto předpise bylo adhezní řízení v určité formě upraveno, neboť zákon jednoznačně odlišoval poškozeného trestným činem, dále rozlišoval soukromého účastníka a konečně také soukromého žalobce, přičemž bylo rozlišováno mezi trestnými činy, které byly stíhány ex offa a trestnými činy, které byly stíhány na základě oznámení. Tato skutečnost pak měla dopad i na postavení výše uvedených subjektů. V případě, že se jednalo o trestný čin, který měl být stíhán ex offa,

byla zde možnost, aby ten, komu vznikla zločinem nějaká škoda, či mu bylo ublíženo na zdraví, připojil své nároky k trestnímu řízení, které se vedlo s obviněným. Pokud se takový poškozený rozhodl připojit k trestnímu řízení, byl označován termínem „*soukromý účastník*“, popř. také „*adherent*.“ Poškozený se mohl k veřejné žalobě připojit jen tehdy, pokud vyvozoval z trestného činu soukromoprávní nároky, a to buď z majetkových anebo z rodinných práv. Zároveň bylo podmínkou, že zároveň připadala v úvahu možnost domáhat se daného nároku rovněž soukromoprávní cestou. Jiné nároky tehdy nebylo možné prostřednictvím adhezního řízení vůbec uplatňovat. Nároky bylo nutné uplatnit do počátku hlavního přelíčení, čímž byl podobně jako v současnosti nastaven určitý časový limit, po kterém již nebylo možné je v trestním řízení vznášet. Poškozený se mohl k trestnímu řízení připojit jak v písemné, tak i v ústní podobě, prohlášení bylo nutné učinit u soudu, který vedl řízení v dané věci. Poškozený byl v rámci trestního řízení vnímán jako vedlejší procesní strana, od čehož se odvíjela i jeho oprávnění, jimiž disponoval. Příkladem oprávnění, kterými byl poškozený nadán, bylo např. právo nahlížet do spisu, právo na vyrozumění o tom, kdy a kde se koná hlavní líčení, bylo možné také požadovat nejrůznější náhrady, mohl se také vyjadřovat k průběhu řízení, ale i klást otázky svědkům, znalcům stejně jako obviněnému (popř. obviněným) při výslechu před soudem. Podobně jako v současné době měl poškozený také možnost podávat opravné prostředky, nicméně tato možnost byla omezena jen co do soukromoprávních nároků. Za zmínku stojí fakt, který odlišuje současnou právní úpravu od tehdejší, a to oprávnění poškozeného podat tzv. podpůrnou obžalobu, což bylo právo, které náleželo přímo poškozenému, nikoliv státnímu zástupci. Podstata tohoto institut spočívala v tom, že poškozený mohl podat určitou formu obžaloby, pokud státní zástupce odmítal zahájit trestní stíhání. Ačkoliv se hovoří o tzv. podpůrné obžalobě, měla tehdy obžaloba stejnou právní sílu jako obžaloba, kterou podával státní zástupce.¹ Toto specifikum v současné právní úpravě již nenajdeme, dle platné právní úpravy může obžalobu podat jen státní zástupce.

Zákon č. 119/1873 ř. z., trestní řád dále vedle poškozeného upravoval rovněž institut soukromého žalobce, který se využíval v případě, kdy bylo trestní stíhání zahajováno na základě návrhu, a to pro soukromoprávní delikt. Soukromý žalobce byl

---

¹ RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEZULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s. 62.

ten, kdo podával návrh na zahájení trestního řízení u příslušného soudu. Byl rovněž osobou, která se mohla připojit k veřejné žalobě podané státním zástupcem. Zde je tedy zřejmé, že systematika právní úpravy, byla v mnoha ohledech poměrně odlišná od současnosti. Právní úprava obsažená v tomto právním předpise nicméně na československém území nakonec platila až do konce roku 1950. Důvodem byla jednak skutečnost, že legislativní přípravy nejprve přerušila 2. světová válka, následně pak došlo k nástupu komunistů k moci a teprve poté byly připravovány nové právní předpisy.²

Ačkoliv přípravy nového trestního řádu byly řešeným tématem již o poznání dříve, 2. světová válka veškeré legislativní iniciativy v roce 1938 přerušila. Po roce 1945 pak trvalo nějakou dobu, než došlo k obnově poměrů, které byly před rokem 1938 nastoleny, následně netrvalo příliš dlouho, neboť v souvislosti s převzetím moci komunistickou stranou, ke kterému došlo v únoru roku 1948, lze hovořit i o významných změnách ve směřování legislativy. Trestní právo jako celek bylo totiž po převzetí moci komunistickou stranou prostředkem plnění jejich cílů. Nelze opomenout, že v letech 1948-1953 došlo k nejvýznamnějším nezákonnostem, jaké se v dějinách Československa odehrály. Uvedené tak ve své podstatě znamená, že tyto události probíhaly jak za účinnosti výše uvedeného zákona č. 119/1873 ř. z., trestního řádu, tak za účinnosti zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, o kterém bude teprve pojednáno. Znamená to také fakt, že právní úprava, a především aplikační praxe se v tomto období velmi rychle a intenzivně přizpůsobovala právní teorii, která byla zaměřena jednak na třídní boj, ale také na popírání lidských práv v trestním řízení. Podstatná je mimo jiné také skutečnost, že důležitým mezníkem, kterému se úprava přizpůsobovala, byla sovětská politika v trestní oblasti.³ Pod vlivem těchto skutečností vznikal následující právní předpis, jemuž je věnována pozornost.

Jak již bylo řečeno, v roce 1950 byl přijat zákon č. 87/1950 Sb., trestní řád. Jednalo se o právní předpis, který byl do značné míry poplatný tehdejšímu režimu. Pokud se týká samotné právní úpravy adhezního řízení, došlo zde ke sloučení projednání nároku

---

² RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEŽULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s. 84.

³ GRIVNOVÁ, Petra a Tomáš GRIVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 582-583.

poškozeného s vlastním trestním řízením, což logicky vedlo k tomu, že poškozený měl významný zájem na tom, jakým způsobem dopadne celé trestní řízení. V případě, že bylo v rozsudku konstatováno, že došlo ke spáchání trestného činu, který byl spáchán konkrétní osobou, byl tím zároveň vyřešen i základ celého občanskoprávního nároku poškozeného. Z hlediska práv poškozeného v trestním řízení je třeba zmínit, že poškozený mohl pouze podat podnět k zahájení trestního stíhání, nicméně na rozdíl od předcházející právní úpravy, kde existoval institut soukromého žalobce. Aby byla přiznána náhrada škody, bylo nutné, aby tato škoda byla způsobena skutkem, který byl vymezen v obžalobě (nikoliv jiným skutkem, který by s ním třeba souvisel). Poškozeným mohla být jak fyzická, tak i právnická osoba, stejně tak mohl být poškozeným rovněž stát. Specifickým rysem tehdejší právní úpravy je skutečnost, že poškozený byl oprávněn své nároky uplatnit jak v hlavním líčení, tak i v odvolacím řízení, což je významnou odlišností od současné právní úpravy. Vedle toho poškozený disponoval řadou dalších práv, která byla vesměs shodná s předcházející právní úpravou, čímž jim není věnována příliš velká pozornost. Platilo zde, že preferována byla zásada procesní ekonomie. To v praxi znamenalo, že bylo preferováno řešení nároků poškozených v trestním řízení, nebylo příliš žádoucí, aby se nároky poškozených trestným činem řešili v občanskoprávním řízení. Důležitým pravidlem, které bylo v zákoně č. 87/1950 Sb., trestním řádu formulováno, je pak pravidlo, že pokud došlo k úmrtí poškozeného, jeho nároky přecházely na právního nástupce, o nárok se tak nepřicházelo v důsledku úmrtí poškozeného. Ačkoliv adhezní řízení tehdy v mnoha ohledech splývalo s trestním řízením. Ze zákona plynulo, že má povahu vedlejšího řízení v trestním řízení. Důležité bylo, že pokud poškozený dříve, než se soud odebral k závěrečné poradě, požádal o to, aby bylo rozhodnuto o jeho nároku plynoucího ze vzniklé škody, trestní soud o nároku rozhodl. Pokud obviněného shledal vinným z trestného činu. V případě, že soud o nároku rozhodl, znamenalo to, že byl nárok zcela vyřízen. Pokud obviněný nebyl shledán vinným, popř. došlo k zastavení trestního stíhání, bylo nutné nároky s tvrzeným skutkem spojené, řešit prostřednictvím občanskoprávního řízení. Důležitým požadavkem byla i skutečnost, že v adhezním řízení bylo možné nárokovat pouze to, co bylo jinak možné nárokovat rovněž prostřednictvím občanského řízení.⁴

---

⁴ RŮŽIČKA, Miroslav, František PÚRY a Jana ZEZULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.134.

Problémem trestního řádu z roku 1950 nebyla samotná jeho formulace, ale především fakt, že za jeho účinnosti docházelo k mnoha různým nezákonnostem. Poté, co na tyto skutečnosti bylo poukazováno, bylo také rozhodnuto o tom, že bude připraven zcela nový trestní řád. Jednalo se o zákon č. 64/1956 sb., trestní řád. Lze říci, že „*tento trestní řád byl soudobou teorií, a to zejména po jeho přijetí, hodnocen kladně. Nutno i z dnešního pohledu přiznat, že oproti trestnímu řádu z roku 1950 znamenal pokrok směrem k posílení zákonnosti v trestním řízení.*“⁵

Jednalo se o právní předpis, který poškozeného výslovně označoval za stranu trestního řízení, což lze hodnotit velmi pozitivně. Poškozeným byl ten, komu byla prostřednictvím trestného činu, který byl předmětem řešení, způsobena škoda, a to za podmínky, že by nárok z této škody bylo možné uplatňovat v občanskoprávním řízení před soudy. Pod pojmem škoda se rozuměla jednak majetková újma, ale také ušlý zisk. Aby bylo možné přiznat náhradu, musela být škoda v příčinné souvislosti se skutkem, který byl v rámci daného trestního řízení projednáván. Pod pojmem poškozený bylo možné rozumět fyzickou osobu, právnickou osobu, stejně tak i stát. Důležitou změnou oproti předcházející právní úpravě byla skutečnost, že v případě, kdy chtěl poškozený žádat o náhradu škody v rámci adhezního řízení, musel o to požádat nejpozději do zahájení hlavního líčení, aby soud mohl o jeho nároku rozhodnout. Podobně jako v současnosti nebyl trestní soud oprávněn nárok poškozeného zamítnout, mohl jej pouze přiznat anebo případně poškozeného odkázat do občanskoprávního řízení.⁶

Trestní řád z roku 1956 pak na československém území platil až do roku 1962. V roce 1961 pak došlo k přijetí zákona č. 141/1961 Sb. trestního řádu, který na českém území platí až do současné doby, nicméně prošel skutečně nespočtem novelizací, čímž je nutné pracovat s variantou, že původní ustanovení mohla být v mnoha ohledech zásadním způsobem odlišná od současného znění zákona. Je třeba zmínit, že původní znění trestního řádu z roku 1961 bylo rovněž významným způsobem poplatné tehdejšímu režimu. Uvádí se, že: „*vypracování nového trestního řádu se opíralo o deklaraci potřeby*

---

⁵ GRĚVNOVÁ, Petra a Tomáš GRĚVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 587.

⁶ RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEZULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.166.

*nově upravit trestní řízení soudní, které bude odpovídat potřebám společnosti v době dovršení socialistické výstavby, budování vyspělé socialistické společnosti a shromažďování sil pro přechod ke komunismu. Měly jím být prohloubeny a rozpracovány pokrokové zásady zakotvené v dosavadním trestním řádu a rovněž více zapojeny společenské organizace pracujících.*⁷

Nelze přitom opomíjet fakt, že ve sledovaném období nedocházelo jen ke změně trestního řádu, ale také mnoha dalších právních předpisů. Proto zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád do značné míry reflektoval již dříve přijatý zákon č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech. Opomenout pak nelze ani skutečnost, že nový trestní řád byl přijímán v návaznosti na novou Ústavu Československa, která byla přijata v roce 1960. Jednalo se o soudy projednávající jednak majetkové spory, ale také třeba méně závažná provinění. Velmi intenzivně se zde stejně jako v trestním řádu projevovalo zapojení soudců z lidu (jako právních laiků a pracujících) do justice. Nový trestní řád z roku 1961 byl zpracován primárně z toho důvodu, že bylo poukazováno na potřebu zcela nově upravit soudní řízení v trestních věcech, neboť jeho stávající podoba neodpovídala zcela dobře potřebám tehdejšího socialistického zřízení, stejně jako nereflektovala budování socialistické společnosti a sbírání sil směřujících k přechodu směrem ke komunismu, který byl cílem tehdejšího politického režimu. Předcházející trestní řád sice již mnohé myšlenky zakotvoval, nicméně v novém předpise mělo dále dojít k jejich prohloubení. Bylo usilováno o větší zapojení lidu, ale také společenských organizací do trestního řízení. S tím se pak pojila skutečnost, že prokurátor (tehdejší alternativa státního zástupce) měl po zahájení trestního stíhání široké možnosti v otázce postoupení konkrétní věci místním lidovým soudům, které již byly výše zmíněny. Byla zde tedy zřejmá jednak snaha o zapojení pracujícího lidu do výkonu soudnictví, ale také o využití výchovné funkce trestního práva a trestního soudnictví, která takto byla naplňována.⁸

Do oblasti práv poškozeného a možnosti požadovat náhradu škody v adhezním řízení tento zákon přinesl podstatné změny. V původním znění, které bylo přijato v roce

---

⁷ GŘIVNOVÁ, Petra a Tomáš GŘIVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 589.

⁸ GŘIVNOVÁ, Petra a Tomáš GŘIVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 589-590.

1961, bylo zakotveno, že o otázce náhrady škody, která byla poškozenému způsobena trestným činem, mělo být rozhodováno v trestním řízení společně s otázkou viny a trestu. Spolu s tím bylo také soudu uděleno oprávnění, aby v rámci rozsudku, kterým rozhoduje o vině obviněného, uložil rovněž povinnost nahradit poškozenému vzniklou škodu. Návrh směřující k tomu, aby byla uložena povinnost nahradit škodu, mohl učinit jak poškozený, tak i prokurátor, což bylo zcela novým prvkem adhezního řízení, neboť doposud musel nárok na náhradu škody vznášet vždy poškozený, popř. dříve třeba soukromý žalobce, nejednalo se o otázku, kterou měl řešit prokurátor. Zde je tedy patrná zásadní a koncepční změna. Důvodem, pro který tak mohl prokurátor učinit, byla situace, že takový krok vyžadovala ochrana státu anebo ochrana pracujících. Jak je zřejmé, jedná se o velmi široké a tendenční oprávnění, které bylo v mnoha ohledech poplatné tehdejšímu režimu, čímž jej bylo možné využívat velmi široce a dle potřeby. Široké oprávnění prokurátora dále umožňovalo, aby se nárok na náhradu škody zajistil na majetku obviněného z trestného činu, popř. takový postup navrhl v řízení před soudem. Podmínkou pro takový postup prokurátora bylo, aby jím bylo možné dosáhnout zvýšení ochrany majetku, který patřil do socialistického vlastnictví. V této souvislosti je však nutné zmínit, že většina majetku tehdy patřila do socialistického vlastnictví, čímž bylo oprávnění prokurátora opět koncipováno jako velmi široké. Nárok poškozeného bylo dále možné zajistit také v případě, kdy zde byla důvodná obava, že bude vymáhání náhrady škody ze strany obviněného zmařeno, popř. alespoň ztěžováno. Nutné je však také zmínit, že trestní řád z roku 1961 do značné míry dále posiloval postavení poškozeného v trestním řízení, což lze hodnotit jako významné pozitivum. Poškozený měl tak postavení strany trestního řízení a mohl se ho také aktivně účastnit tím, že disponoval oprávněním vznášet nejrůznější návrhy. Měl také možnost významným způsobem napomáhat k tomu, aby byla zjištěna objektivní pravda ohledně spáchaného trestného činu, a tím bylo dosaženo i toho, že soud v dané věci rozhodne správně. Rovněž pojetí poškozeného bylo poměrně široké, neboť za něj byla považována jakákoliv osoba, pro kterou bylo charakteristické, že byla určitým způsobem poškozena trestným činem, byla jí způsobena škoda materiální, ale i morální újma, či jí bylo ublíženo na zdraví. Za poškozeného přitom byl považován každý, kdo splnil uvedené podmínky, nebylo rozhodné, zda zde vznikl i nárok na náhradu škody způsobené trestným činem. Zároveň zákon stanovil, že poškozeným byl i ten, vůči komu byl spáchán pokus trestného činu, popř. příprava trestného činu, a opět i

v případech, kdy reálně žádná škoda nevznikla. Je přitom nutné zmínit, že trestní řád rozlišoval dvě kategorie poškozených. Jednalo se jednak o ty poškozené, kteří měli nárok na náhradu škody, ale na druhé straně o ty poškozené, kteří tímto nárokem nedisponovali. Povinností orgánů činných v trestním řízení pak bylo poučit poškozeného řádně o tom, jakými právy v trestním řízení disponuje. Poškozeným mohla přitom být jak fyzická osoba, tak právnická osoba, ale i stát. Důležité také bylo, že nárok poškozeného nebylo možné v trestním řízení zamítnout. Pokud o něm soud z nějakého důvodu nerozhodl, musel být poškozený odkázán na občanské soudní řízení, ve kterém se mohl nároku domáhat nezávisle na trestní řízení.⁹

Jak již bylo zmíněno, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád na českém území nadále platí, od socialistické verze však prošel mnoha různými změnami a novelizacemi. Vzhledem k tomu, že není účelné zde představovat veškeré novely tohoto právního předpisu, jichž je skutečně nespočet, je pozornost věnována pouze těm, které mají zásadní význam pro úpravu právního postavení poškozeného, popř. pro adhezní řízení. Za významnou novelu trestního řádu lze nesporně označit zákon č. 57/1965 Sb., jehož prostřednictvím mělo dojít ke zvýšení autority postihu. Bylo také usilováno o rychlejší vyřizování trestních věcí, zejména těch méně závažných trestných činů.¹⁰

Ve vztahu k právní úpravě postavení poškozeného je třeba zmínit, že poškozenému, který byl zároveň oznamovatelem věci, bylo vždy nutné doručovat usnesení o tom, že byla věc odložena. Oznamovatel měl pak možnost proti usnesení o odložení věci podat stížnost. Oznamovatel přitom mohl být i jinou osobou než poškozeným, nicméně v praxi byla situace taková, že ve většině případů se o poškozeného jednalo (v současné době tomu ostatně není jinak). Dále bylo poškozenému nově dáno právo podat proti meritornímu rozhodnutí v dané věci opravný prostředek, což bylo oprávnění, jímž poškozený dříve nedisponoval. Další změn pak trestní řád ve vztahu k postavení poškozeného v trestním řízení doznal v roce 1973, a to prostřednictvím zákona č. 48/1973 Sb. Tento zákon především zaváděl možnost řešit

---

⁹ RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEŽULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.206.

¹⁰ GRIVNOVÁ, Petra a Tomáš GRIVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 590.

jednodušší trestní věci ve formě trestního příkazu, což zde doposud rovněž nebylo. Tento významný mezník měl však pochopitelně dopad i na postavení poškozeného v trestním řízení. Poškozený totiž mohl nárok na náhradu škody uplatňovat i v případech, kdy byla věc řešena trestním příkazem, nicméně trestním příkazem nebylo možné o náhradě škody rozhodnout, tudíž bylo nutné do trestního příkazu vždy zakomponovat odkázání poškozeného na občanské řízení. V případě, že obviněný ovšem podal proti trestnímu příkazu odpor, čímž docházelo k projednání věci před soudem, měl poškozený možnost projednat svůj nárok na náhradu škody v adhezním řízení před trestním soudem. Opomenout pak nelze ani fakt, že poškozený byl oprávněn podat odpor proti trestnímu příkazu, což je významnou odlišností oproti současné právní úpravě, navíc dává prostor pro řešení předmětné věci v adhezním řízení na místo občanskoprávního řízení.¹¹

Významným mezníkem pro vývoj práv a postavení poškozeného v trestním řízení byl pak rok 1989 a četné změny, které přinesl. Po pádu komunistického režimu byla totiž podstatným způsobem měněna celá řada právních předpisů, ke kterým patřil rovněž zákon č. 141/1961 sb., trestní řád, který bylo nutné přizpůsobit demokratickému právnímu zřízení, ale i ekonomickým, společenským a politickým změnám, které na českém území zavládly. K nejvýznamnějším novelám trestního řádu krátce po změně politické situace v zemi, patří zcela jistě zákon č. 178/1990 Sb., jehož prostřednictvím došlo k dalšímu rozšíření práv poškozeného v trestním řízení. Došlo také ke zrušení oprávnění prokurátora navrhopvat náhradu škody. Ta tak nově spadala pouze do kompetence poškozeného. Opomenout pak nelze nově zavedený institut stíhání se souhlasem poškozeného, který se vztahoval na některé případy. Tím byla rovněž rozšířena práva poškozeného. Dále byla také touto novelou zavedena možnost ustanovit poškozenému, který nemohl vykonávat svá práva a zároveň zde bylo nebezpečí z prodlení, opatrovníka. Tato novela pak stanovila právo poškozeného, který byl odlišný od oznamovatele, stejně jako právo oznamovatele, podat stížnost proti odložení věci. Další novelou, hned v roce 1991 došlo v této úpravě k dalším změnám, neboť zákonem č. 558/1991 Sb., došlo k zavedení pravidla, že stížnost mohl podat jen oznamovatel, poškozený, který nebyl zároveň oznamovatelem, se o odložení věci pouze vyrozuměl. Další významnou novelou pak byla novela provedená zákonem č. 292/1993 Sb., kterým

---

¹¹ RŮŽIČKA, Miroslav, František PÚRY a Jana ZEŽULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.208-209.

bylo jednak stanoveno, že každému poškozenému musí být doručen opis obžaloby za předpokladu, že je znám jeho pobyt. Uvedenou novelou byl upraven rovněž odklon, kterým je podmíněné zastavení trestního stíhání, který se rovněž poškozeného dotýkal, protože podmínkou pro uplatnění tohoto odklonu bylo nahrazení škody poškozenému, kterou musel obviněný nahradit před tím, než bylo rozhodnutí odklonu vydáno. Právě prostřednictvím této novely bylo také umožněno, aby bylo v rámci trestního příkazu rozhodnuto rovněž o náhradě škody. Dále nelze opomenout ani novelu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., jejímž prostřednictvím došlo k vymezení pojmu poškozený. Zde bylo vyloučeno, aby byl poškozeným ten, kdo se cítil být trestným činem jen morálně, popř. jinak poškozen. Dále bylo zavedeno, že poškozený má možnost se vzdát svých práv v trestním řízení, a to prostřednictvím písemného prohlášení, které muselo být učiněno vůči orgánům činným v trestním řízení. Určitých změn doznalo rovněž doručování písemností poškozenému. Tato novela realizovala modifikaci celé řady práv poškozeného, mnohdy se jednalo o modifikaci dílčí, nicméně je třeba brát v úvahu, že novela byla poměrně rozsáhlá, protože má zásadní význam pro posilování práv poškozeného, je jí věnována pozornost rovněž v kapitole č. 4.1. Dalším významným mezníkem bylo přijetí zákona č. 283/2004 Sb., jehož prostřednictvím bylo stanoveno, že poškozený má právo být informován o tom, že obviněný (odsouzený) byl propuštěn z vazby, výkonu trestu, popř., že z něj uprchl.¹²

Trestní řád prošel nespočtem dílčích změn, které se více či méně dotkly i práv poškozeného. Vzhledem k tomu, že některé novější změny jsou představeny v kapitole č. 4 zaměřené na posilování práv poškozeného, je na ni v podrobnostech odkazováno. Vzhledem k tomu, že změn byla skutečně celá řada, nejsou zde jednotlivé dílčí změny představeny a v následujícím textu je pak vycházeno z aktuální právní úpravy platné a účinné v květnu roku 2020. Právní úprava je však proměnlivý fenomén, je tedy nutné počítat s tím, že i do budoucna je možné očekávat dílčí vývoj.

---

¹² RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEZULOVÁ. *Poškozený a adhezni řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.210 a násl.

1.2. Platná právní úprava s ohledem na poškozeného

Právní rámec úpravy postavení poškozeného v trestním řízení je dán nejen vnitrostátním právem České republiky, ale rovněž právem mezinárodním (mezinárodními úmluvami, k nimž patří například Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů) a stejně tak evropským právem, které má Česká republika jako člen EU povinnost tyto předpisy implementovat do národního práva. Na úrovni EU je možné identifikovat hned několik různých dokumentů, ke kterým patří především Směrnice Rady o odškodnění obětí trestných činů.¹³ Dalším relevantním právním předpisem na úrovni EU je pak rovněž Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.¹⁴

V českém právním řádu je poškozený definován v ustanovení § 43 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále také jen „*trestního řádu*“). Poškozeným je dle zmíněného ustanovení ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.¹⁵ Obecně lze říci, že poškozený je označení čistě procesního charakteru, je ho však nutné vykládat v těsné spojitosti s normami trestního práva hmotného, neboť právě ty určují obsah a rozsah definičních pojmů.

Ve vztahu k vymezení pojmu poškozeného je třeba zmínit, že dříve byl poškozený definován výlučně v souvislosti s tím, že mu byla způsobena majetková škoda. Pokud byla poškozenému způsobena jiná forma újmy, nebylo možné jej označit jako poškozeného. Změny právní úprava doznala až prostřednictvím novely trestního řádu, která byla provedena zákonem č. 181/2011 Sb. Důvod, proč byla tato novela přijata, velmi úzce souvisí s problematikou adhezního řízení. Cílem novely totiž bylo umožnit řešit nejen majetkovou, ale i nemajetkovou újmu v adhezním řízení. Stejně tak novela umožnila řešit v adhezním řízení také případy, kdy se pachatel trestného činu na úkor

---

¹³ RŮŽIČKA, Miroslav, František PŮRY a Jana ZEZULOVÁ. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9, s.739.

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU. *Probační a mediační služba*. [online]. 2012 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/obeti_smernice_tc_2012_29_eu_cz.pdf.

¹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. *Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

poškozeného bezdůvodně obohatil. Uvedená novela tak ve své podstatě posílila postavení poškozeného a vytvořila prostor pro řešení i nemajetkové újmy za pomoci adhezního řízení.¹⁶

Za poškozeného se považuje rovněž osoba, které sice majetková újma vznikla, nicméně pachatel ji již nahradil (i v případě, že byla škoda již nahrazena v plném rozsahu). Jak je tedy zřejmé, současné pojetí poškozeného jej chápe velmi široce. Nicméně toto široké vymezení je dále korigováno dvěma podstatnými omezeními. Prvním omezením je skutečnost, že za poškozeného se nepovažuje jedinec, který se sice cítí být trestněprávně relevantním jednáním pachatele poškozen, nicméně újma, která mu vznikla, nebyla zaviněna pachatelem trestného činu, popř. její vznik není možné dát do příčinné souvislosti se spácháním trestného činu. V tomto případě se jedná o omezení, které některé osoby vylučuje ze zařazení mezi poškozené po celou dobu trestního řízení a ve všech jeho fázích. Druhé omezení pak platí v případě, kdy dochází k narovnání, neboť pro účely narovnání nepřísluší práva poškozeného té osobě, která nebyla trestným činem poškozena přímo, ale jen na ni přešel nárok na náhradu škody, popř. na vydání bezdůvodného obohacení. Tímto ustanovením je z definice poškozeného vyloučen právní nástupce poškozeného, jímž může být kupříkladu dědic, popř. pojišťovna, která škodu způsobenou trestným činem uhradila poškozenému.¹⁷

Poškozený je stranou trestního řízení, která má z důvodu toho, že je poškozeným, také určitá práva v trestním řízení, stejně jako určité povinnosti. Postavení poškozeného v trestním řízení je přitom do určité míry specifické, neboť v trestním řízení je zakotvena zásada zvláštního přístupu k poškozenému, čímž je poškozený do značné míry chráněn, je kladen důraz na uspokojení jeho nároků. Pro poškozeného je charakteristické, že může vystupovat jak v řízení, které se vede proti obviněným řad fyzických osob, tak v řízení vedeném proti právnické osobě.¹⁸ Poškozeným přitom může být jak fyzická, tak

---

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 506.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1.1.0.2016*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-160-1, s. 256.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1.1.0.2016*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-160-1, s. 257.

právnícká osoba, stejně tak se jím může stát třeba i Česká republika.¹⁹ Pojetí poškozeného je tedy poměrně široké a je nutné jej dále různými způsoby třídit a kategorizovat.

Jak již bylo zmíněno, poškozeným se osoba může stát z různých důvodů. V návaznosti na tuto skutečnost je pak možné v souladu s aktuální legální definicí poškozeného odlišovat poškozeného ublížením na zdraví, poškozeného majetkovou škodou, poškozeného nemajetkovou újmou a rovněž poškozeného bezdůvodným obohacením či toho, komu pachatel trestného činu zanedbáním povinné výživy, dluží výživné. Je-li osoba poškozena trestným činem zanedbání povinné výživy, pak i dlužné výživné představuje majetkovou škodu. Jednotlivým kategoriím poškozeného jsou věnovány následující podkapitoly.

1.2.1. Poškozený ublížením na zdraví

První kategorií poškozených, které je v této práci věnována pozornost a kterou na prvním místě zmiňuje i zákon, jsou poškození ublížením na zdraví. Pro charakteristiku této kategorie poškozených je především nutné vymezit, co se rozumí pod pojmem ublížení na zdraví. Jedná se o stav (jímž může být jak určité onemocnění, tak poranění), který je založen poruchou zdraví, popř. jiným onemocněním, pro které je charakteristické porušení normálních tělesných funkcí. S tím se pak pojí skutečnost, že ublížení na zdraví vede k tomu, že poškozenému znesnadňuje běžný způsob života. Tento následek se musí projevit po delší dobu a zároveň ze zákona plyne podmínka, že musí vyžadovat lékařské ošetření. Vedle ublížení na zdraví se pak v trestním právu hmotném hovoří rovněž o těžké újmě na zdraví,²⁰ která se vyznačuje vážnou poruchou zdraví anebo jiným vážným onemocněním, k nimž patří kupříkladu zmrzačení, ochromení údu, zohydění stejně jako třeba mučivé útrapy anebo dlouho trvající porucha zdraví.²¹ V kontextu klasifikace poškozených dle trestního práva procesního však dělení na ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví není relevantní, neboť za poškozeného, jemuž bylo ublíženo na zdraví, se považuje i ten, komu byla způsobena těžká újma na zdraví a z hlediska

---

¹⁹ FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva BRUCKNEROVÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-246-4, s. 35.

²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 508.

²¹ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

procesních práv mezi nimi neexistuje rozdíl (ovšem z hlediska hmotněprávní kvalifikace jednání pachatele zde rozdíl je).²²

1.2.2. Poškozený majetkovou škodou

Druhým typem poškozeného je takový poškozený, kterému v důsledku trestného činu vznikla majetková škoda. Opět je zde především potřeba jasně vymezit majetkovou škodu. Zde je třeba vycházet ze skutečnosti, že pojem majetková škoda, který užívá trestní řád, je širším pojmem než pojem „škoda,“ který je běžně využíván v zákoně č. 89/2012 sb., občanském zákoníku. Je tedy nutné důsledně odlišovat mezi pojetím škody v trestněprávním a občanskoprávním pojetí, což je ostatně důležité i z pohledu rozhodování, zda využít adhezní řízení či spor řešit v občanskoprávním řízení. Do pojmu majetková škoda v pojetí trestního řízení se totiž řadí jak majetková, tak i nemajetková újma, kterou je možné v souladu s právními předpisy nahradit, popř. zmírnit prostřednictvím peněžní kompenzace. Je také možné, prostřednictvím peněžní kompenzace dosáhnout původního stavu, který zde byl před spácháním trestného činu. Za majetkovou újmu lze označit především vzniklou škodu a rovněž ušlý zisk, opomenout však nelze ani ztrátu na výdělku, ztrátu na důchodu stejně jako nelze zapomínat na podstatnou položku, kterou tvoří náklady na výživu pozůstalých v případě, kdy byla trestným činem způsobena smrt živitele rodiny. Stejně tak se berou v potaz rovněž náklady, které byly vynaloženy na léčení osoby, které bylo ublíženo na zdraví. V případě úmrtí poškozeného je třeba do majetkové újmy zahrnout rovněž náklady vynaložené na pohřeb, náklady léčení apod. Stejně tak je zapotřebí brát v potaz rovněž ztráty na dávkách sociálního zabezpečení, o které poškozený přišel v důsledku trestného činu. Opomenout pak nelze ani úroky z prodlení, které jsou rovněž považovány za majetkovou újmu, jejíž náhrady se může poškozený domáhat.²³

---

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 508.

²³ VICHEREK, Roman. Podmínky přiznání nároku na náhradu škody v tres | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2014 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podminky-priznani-naroku-na-nahradu-skody-v-trestnim-rizeni-95828.html>

1.2.3. Poškozený nemajetkovou újmou

Další kategorií poškozených pak tvoří ti poškození, kterým byla trestným činem způsobena nemajetková újma. Pod tou se obecně rozumí určité příkoří, které se však projevuje v jiné než majetkové sféře poškozeného a to typicky v osobní sféře poškozeného. Je poměrně obvyklé, že poškození mají v důsledku trestného činu (zejména v případě závažných trestných činů, násilné kriminality apod.) například psychické obtíže, které jim mohou ztěžovat další běžné každodenní aktivity. Vedle toho je však také možné, že bylo zasaženo například do obchodní či umělecké sféry jednotlivce, opomenout nelze ani vědeckou sféru anebo třeba hospodářskou soutěž, ve které může být poškozený v důsledku trestného činu znevýhodněn. Nemajetková újma tak může mít celou řadu podob, není přitom právě s ohledem na výše uvedené varianty vyloučeno, aby se jedinec stal poškozeným, kterému byla způsobena jak majetková, tak i nemajetková újma. Za vznik takové nemajetkové újmy pochopitelně pachatel trestného činu odpovídá, vzniká zde občanskoprávní odpovědnost, z čehož plyne i fakt, že zde existuje nárok na určitou reparaci, která může být realizována jak v peněžité, tak i v nepeněžité formě.²⁴

1.2.4. Poškozený bezdůvodným obohacením

Poslední kategorií poškozeného je ten, na jehož úkor se pachatel trestného činu bezdůvodně obohatil. Za bezdůvodné obohacení se obecně považuje určitý majetkový prospěch, jehož bylo dosaženo plněním, pro které nebyl dán právní důvod, popř. plněním, pro které zde sice původně právní důvod byl, nicméně odpadl. Stejně tak se pod bezdůvodné obohacení řadí také majetkový prospěch, který byl získán z nepoctivých zdrojů. Pro trestní věci je typické, že se nejčastěji jedná o plnění, která mají svůj původ v nepoctivých zdrojích, není však možné vyloučit ani zbývající případy, které jsou výše uvedeny.²⁵

---

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 509.

²⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 510.

1.2.5 Poškozený neuhrazením výživného

Od 1. 1. 2018 byla prostřednictvím novely provedené zákonem č. 59/2017 Sb., do ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu doplněna rovněž ochrana poškozeného, vůči kterému byl spáchán trestný čin zanedbání povinné výživy a pachatel mu tudíž způsobil škodu neuhrazením výživného. I toto dlužné výživné je od roku 2018 zařazeno do ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu, čímž se z osoby, již bylo dluženo výživné neuhrazeno, a byla tím naplněna skutková podstata trestného činu, stává rovněž poškozený v trestním řízení.²⁶

1.3 Kategorie poškozených

Vedle výše uvedených čtyř kategorií poškozených, která je koncipována podle toho, jaká újma byla konkrétnímu poškozenému způsobena, je možné poškozené kategorizovat i řadou dalších způsobů podle různých kritérií. Jak již bylo výše uvedeno, poškozeným může být fyzická i právnická osoba, čímž se nabízí tato forma kategorizace poškozených.²⁷ Pro účely této práce je však významnější jiné členění poškozených, a to konkrétně na poškozené, kteří mají dle § 43 odst. 3 trestního řádu určitá procesní práva, která mohou v trestním řízení ve věci uplatňovat. Zákon konkrétně stanoví, že poškozený je dle zmíněného ustanovení oprávněn učinit před soudem návrh, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil pachateli trestného činu rovněž povinnost nahradit v penězích újmu (majetkovou anebo nemajetkovou). To znamená, že tento druh poškozených disponuje právem domáhat se náhrady škody či újmy v adhezním řízení. Lze tedy konstatovat, že se jedná o poškozené, kteří mohou být subjektem adhezního řízení. Pro tyto poškozené je charakteristické, že mají vůči pachateli určitý nárok (na náhradu škody, újmy nemajetkové, újmy na zdraví či bezdůvodného obohacení), který mohou uplatnit. Vedle toho lze však pod pojem poškozený, zahrnou i poškozené, kteří žádnými takovými právy nedisponují. Rozdíl mezi nimi spočívá právě ve skutečnosti, že druhá skupina poškozených nemůže být v žádném případě subjektem adhezního řízení, ovšem ostatní

---

²⁶ ZÁRYBNICKÝ, Lukáš. Vyživovací povinnost a trestněprávní následky je | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 27.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyzivovaci-povinnost-a-trestnepravni-nasledky-jejeho-neplneni-110685.html>

²⁷ FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva BRUCKNEROVÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-246-4, s. 35.

procesní práva, která jsou spojena se skutečností, že je jedinec označen jako poškozený v trestním řízení, jsou jim přiznána.²⁸ V souvislosti s touto kategorizací poškozených je dále potřeba brát v úvahu fakt, že ne každý poškozený dle ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu je zároveň poškozeným, který splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu, na druhou stranu každý poškozený dle § 43 odst. 3 trestního řádu je zároveň poškozeným dle § 43 odst. 1 trestního řádu.

1.4 Oběť trestného činu

Vedle pojmu poškozený se lze v trestním právu setkat rovněž s pojmem „oběť trestného činu.“ Tyto dva pojmy nesmí být v žádném případě zaměňovány, neboť ačkoliv se na první pohled do určité míry podobají, každý z nich znamená něco jiného. Tento termín je vymezen v ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 450/2013 Sb., o obětech trestných činů. Zákon stanoví, že pod pojmem oběť je třeba rozumět fyzickou osobu, „*kteřé bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.*“²⁹

Jak je zřejmé ze srovnání vymezení oběti a poškozeného, lze identifikovat některé odlišnosti. Předně je třeba říct, že pojem oběť je ve srovnání s pojmem poškozený výrazně užší již proto, že na rozdíl od poškozeného nemůže být obětí v žádném případě právnická osoba, stejně tak není možné, aby byla obětí například Česká republika či jiný stát, neboť se jedná o pojem, který je vyhrazen fyzickým osobám. V této souvislosti je však třeba poukázat na skutečnost, že u fyzické osoby nezáleží na tom, zda se obětí stala jako fyzická osoba nepodnikatel anebo jako fyzická osoba podnikající (např. osoba samostatně výdělečně činná, podnikající na základě živnostenského oprávnění, popř. na základě oprávnění dle zvláštního zákona, za předpokladu, že jí újma byla způsobena v souvislosti s její výdělečnou činností, což se v praxi reálně stává. Důležitou charakteristikou oběti dle zákona o obětech trestných činů je pak skutečnost, že oběti je potřeba věnovat určitou péči, zaměřit se na zmírnění dopadů, které na oběť daná trestná činnost má. Stejně tak je ovšem kladen důraz rovněž na kompenzaci újmy, která oběti v důsledku trestného činu

---

²⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 524.

²⁹ Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů. *Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

vznikla. S tím je také spojeno užší pojetí pojmu oběť ve srovnání s pojmem poškozený, neboť mnohé újmy (např. psychické útrapy, viktimizaci apod.) je možné řešit jen u fyzických osob, neboť u právnických osob se takové obtíže standardně nevyskytují, což je dáno tím, že právnická osoba je umělý koncept, který vnímání podobné fyzické osobě ani nejrůznější pocity vůbec nemá, čímž by její podřazení pod pojem „oběť trestného činu“ nedávalo smysl. Za účelem odlišení poškozeného a oběti (byť v řadě případů může být jedinec jak obětí, tak i poškozeným, je to navíc poměrně obvyklá situace) je nutné vzít v potaz, že poškozený je procesněprávním institutem, který je především nadán určitými oprávněními v trestním řízení. Oběť je pak subjektem, který by v návaznosti na to, že byla poškozena trestným činem, měla dostat i určitou péči, která je poskytována ze strany státu a jeho institucí. Podobně jako v případě poškozeného se dá oběť kategorizovat podle toho, zda jí trestným činem bylo ublíženo na zdraví, byla jí způsobena majetková škoda či nemajetková újma. Stejně tak může být obětí osoba, na jejíž úkor se pachatel bezdůvodně obohatil.³⁰

V kontextu oběti trestného činu je pak nutné ještě zmínit, že v případech, kdy byla trestným činem způsobena smrt, se za oběť považují vedle usmrcené osoby, rovněž další osoby, které jsou vyjmenovány v ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 450/2013 Sb., o obětech trestných činů. Do této kategorie se řadí zejména příbuzní oběti v pokolení přímém, její sourozenci, osvojenec stejně jako osvojitel, dále nelze opomenout ani manžela či registrovaného partnera, popř. druha, pokud zároveň splňuje podmínky pro to, aby byl ve vztahu k oběti, již byla způsobena smrt, osobou blízkou. V takovém případě je poměrně běžné, že se podaří identifikovat hned několik obětí. Zákon proto stanoví pravidlo, že v případě, kdy je obětí více, je každá z nich za oběť také považována.³¹ Toto ustanovení je velmi praktické, neboť v důsledku smrti blízkého člověka je možné předpokládat, že bude určitou péčí ze strany státu potřebovat i řada dalších osob, které taková událost velmi negativně zasáhne v řadě oblastí jejich života.

---

³⁰ GŘIVNA, Tomáš. *Zákon o obětech trestných činů: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-513-8, s. 21-23.

³¹ Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů. *Zákony pro lidi - Sbírká zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

2 UPLATNĚNÍ NÁROKU

Na počátku pojednání o uplatnění nároku v adhezním řízení je žádoucí stručně zmínit, co se rozumí pod samotným pojmem adhezní řízení, neboť tento fakt je do značné míry definující pro to, jakým způsobem je nárok možné uplatnit. Lze souhlasit s tvrzením, že „*adhezní řízení je součástí trestního řízení a projednává se v něm uplatněný nárok poškozeného na náhradu škody způsobené spácháním trestního činu. Adhezní řízení ovšem netvoří žádnou samostatnou, časově, formálně či jinak oddělenou část trestního řízení, ale splývá s ním, zejména ve stadiu dokazování.*“³²

V kontextu uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení je žádoucí krátce zmínit, že poškozený je v trestním řízení procesní stranou. To platí jak pro poškozeného, který je oprávněn být subjektem adhezního řízení, tak i pro poškozeného, který tímto oprávněním nadán není. Nicméně uplatnit nárok v adhezním řízení může právě jen ten poškozený, který splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu. Poškozený je přitom po procesní stránce zcela nezávislou a samostatnou stranou trestního řízení, Poškozený tedy není závislý ani například na státním zástupci, byť jejich role v trestním řízení se do určité míry podobají. V souladu s tím, že pojem poškozený je v českém trestním právu procesním koncipován velmi široce, je pak možné se setkat i s celou řadou práv, která má možnost poškozený v trestním řízení uplatnit. Mezi tato práva pak patří v případě, že jsou splněny podmínky ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu rovněž právo domáhat se vůči obviněnému v trestním řízení náhrady škody, nemajetkové újmy stejně jako na vydání bezdůvodného obohacení, které pachatel prostřednictvím trestného činu získal na úkor poškozeného.³³ Základní podmínkou toho, aby soud v trestním řízení mohl o nárocích poškozeného vůbec rozhodovat, je samotná skutečnost, že to poškozený navrhne.³⁴ Zákon však pro uplatnění nároku v adhezním řízení stanoví rovněž určité podmínky, které je zapotřebí splnit, pokud ale požadavky

---

³² VICHEREK, Roman. Podmínky přiznání nároku na náhradu škody v tres | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2014 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podminky-priznani-naroku-na-nahradu-skody-v-trestnim-rizeni-95828.html>

³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1.1.0.2016*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-160-1, s. 266-267.

³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 524.

zákonem stanovené nejsou splněny, je důsledkem skutečnost, že soud o takovém nároku vůbec nebude rozhodovat.³⁵

O těch pojednává následující podkapitola. V další podkapitole je pak pojednáno o možnosti uplatnění nároku právním nástupcem poškozeného, což je problematika, která je rovněž podstatná, a to zejména v případech, kdy došlo například k úmrtí poškozeného (což je zejména u násilné kriminality poměrně běžným jevem). Další podkapitola je pak věnována zásadám, které se na uplatnění nároku poškozeným aplikují.

2.1 Podmínky uplatnění nároku v adhezním řízení

První podmínkou, která musí být splněna, aby se soud v trestním řízení zabýval náhradou majetkové či jiné újmy, popř. vydáním bezdůvodného obohacení, je podmínka včasného uplatnění nároku. To znamená, že nárok musí být uplatněn nejpozději před zahájením dokazování v hlavním líčení. V případě, že se v dané věci sjednává dohoda o vině a trestu, je nutné nárok uplatnit nejpozději na prvním jednání o takové dohodě. Další významnou podmínkou je skutečnost, že nárok musí být vždy činěn vůči konkrétní osobě (tj. vůči konkrétnímu obviněnému), nelze jej tedy koncipovat obecně bez toho, aby bylo určeno, vůči komu přesně je uplatňován. Uvedené je pak také důvodem, proč nelze nárok uplatnit příliš brzy. Je totiž potřeba, aby bylo zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby a až poté je možné nárok uplatnit, neboť dokud nebylo zahájeno trestní stíhání konkrétního obviněného, není obecně formulovaný nárok vůči pachateli trestného činu dostatečně určitý. V této souvislosti je třeba zmínit, že zákon sice moment, kdy je možné nejdříve nárok uplatnit, nestanoví výslovně, ale skutečnost, že jej lze uplatnit až po zahájení trestního stíhání konkrétního obviněného, plyne z požadavku, že je nutné nárok vznést vůči určité konkrétní osobě. Zákon dále vyžaduje, že nárok je třeba uplatnit řádně. To znamená, že je nutné uvést jednak údaje, ze kterých je zřejmý důvod uplatnění nároku, ale také je potřeba specifikovat buď minimální výši anebo určitý rozsah uplatňovaného nároku. Aplikační praxe však nevyžaduje příliš detailní specifikaci důvodů uplatnění nároku, ve své podstatě postačuje tvrzení poškozeného, že mu trestněprávně relevantním

---

³⁵ ŘEZNÍČEK, David. Adhezní řízení aneb možnosti poškozeného domáhat | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2015 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/adhezni-rizeni-aneb-moznosti-poskozeneho-domahat-se-nahrady-skody-nemajetkove-ujmy-ci-bezduvodneho-obohaceni-v-ramci-trestniho-rizeni-99567.html>

jednáním pachatele byla způsobena majetková či nemajetková újma, popř. bezdůvodné obohacení a z těchto důvodů je nárok vznášen. Vyčíslení nároku, které je nutné ke specifikaci výše škody, je leckdy obtížným úkolem. Uvedené je také důvodem, proč je možné v nároku uvést jak přesnou částku, kterou poškozený nárokuje (pokud ji zná a dokáže ji dovodit) anebo je možné uvést jen minimální částku, popř. rozmezí, ve kterém by se mělo odškodnění pohybovat (tento postup se používá, pokud v momentě, kdy je nárok vznášen ještě nemá poškozený přesné vyčíslení vzniklé škody či újmy). Poškozený musí být v adhezním řízení také schopen doložit jak důvod, tak výši škody či nemajetkové újmy, kterou uplatňuje.

K tomu je možné využít nejrůznější doklady, které se k problematice vztahují (takovým dokladem může být například účtenka k věci, která byla poškozena, faktura za takovou věc, pro účely ušlého zisku je možné například doložit, jakých zisků dosahoval poškozený před tím, než došlo k trestnému činu a jakých dosahoval po něm, popř. jakou obdržel například výši nemocenského namísto zisku, který mohl mít. Pokud poškozený nedisponuje příslušnými doklady, je pochopitelně možné využít za účelem doložení nároku v penězích rovněž odborná vyjádření. To je vhodné kupříkladu v případě ublížení na zdraví, kdy je potřeba doložit lékařské ohodnocení bolestného (dříve se používalo jednoznačné bodové hodnocení) stejně jako ztížení společenského uplatnění, které je důsledkem trestného činu pachatele. Využít lze také znalecké posudky, jejichž prostřednictvím je možné rovněž tvrzené skutečnosti doložit. Typicky lze znaleckým posudkem např. určit výši škody v případě, kdy ji poškozený jiným způsobem není schopen stanovit (např. u opotřebené věci, popř. u nemajetkové újmy, kde je určení nároku obvykle složité a vyžaduje si často právě odborné posouzení znalcem z oboru, do jehož kompetence konkrétní věc spadá).³⁶

---

³⁶ ŘEZNÍČEK, David. Adhezní řízení aneb možnosti poškozeného domáhat | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2015 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/adhezni-rizeni-aneb-moznosti-poskozeneho-domahat-se-nahrady-skody-nemajetkove-ujmy-ci-bezduvodneho-obohaceni-v-ramci-trestniho-rizeni-99567.html>

2.2 Uplatnění nároku právním nástupcem

Vzhledem k celé řadě variant, jak se může situace od momentu spáchání trestného činu až do momentu, kdy bude zahájeno trestní stíhání konkrétního pachatele, popř. nastane moment v hlavním líčení předcházející momentu, kdy má být zahájeno dokazování ve věci, což je poslední moment, kdy je možné nárok uplatnit, vyvinout, řeší zákon pochopitelně i situaci, kdy poškozený například zemře (ať již přímo v důsledku trestného činu anebo později ze zcela odlišných důvodů), dojde například k zániku právnické osoby, která měla postavení poškozeného, popř. dojde k přechodu jejích práv a povinností na jiný subjekt. Zákon pro tyto účely formuluje pravidlo, že právo uplatnit nárok v adhezním řízení přechází na právního nástupce poškozeného. Ten tedy v souladu s výše uvedenými podmínkami může uplatnit nárok na náhradu majetkové škody, nemajetkové újmy, popř. bezdůvodného obohacení. Výjimku z tohoto pravidla však tvoří nároky, které se vztahují ke ztížení společenského uplatnění poškozeného, popř. nároky na odškodnění bolesti, které se právního nástupce ve své podstatě netýkají, neboť ten ztížené společenské uplatnění ani bolest reálně nepocíťoval. Ve všech ostatních případech však nároky přechází na právního nástupce.³⁷

2.3 Zásady uplatnění nároku

Pro trestní právo obecně jsou velmi důležité určité zásady, které se zde uplatňují. Z tohoto důvodu je také možné identifikovat určité zásady, podle kterých se postupuje při uplatnění nároku poškozeným v adhezním řízení. Tyto zásady implicitně vyplývají z ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu. První zásadou, která je ze zmíněného ustanovení dovozována, je samotná zásada, že rozhodnout o nárocích poškozeného nelze bez návrhu (tj. *ex offio*), návrh poškozeného je tedy nezbytným krokem, který musí být učiněn. V této souvislosti je nutné zmínit, že ačkoliv obecně se v trestním řízení uplatňuje zásada oficiality, na adhezní řízení se nevztahuje, což je potřeba brát v úvahu. S tím se pak pojí další zásada, která říká, že poškozený musí svůj nárok uplatnit takovou formou a způsobem, která nevzbuzuje pochybnosti o tom, že uplatňuje nárok na majetkovou újmu, nemajetkovou újmu, popř. bezdůvodné obohacení v adhezním řízení. Velmi důležitá je

---

³⁷ FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva BRUCKNEROVÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-246-4, s. 36.

zde tedy jednoznačná formulace toho, že poškozený uplatňuje nárok na náhradu v určitém rozsahu. Z komentáře k trestnímu řádu v této souvislosti plyne, že nepostačuje pouhé prohlášení poškozeného, že bude např. uplatňovat náhradu v plném rozsahu, popř. předložení vyčíslení škody, která mu v důsledku trestného činu vznikla, pokud s tím není jasně spojena formulace, že nárok na náhradu uplatňuje. Vzhledem k tomu, že podobné situace mohou v praxi vznikat a také mnohdy vznikají, aplikuje se v praxi rovněž další zásada. Ta je založena na přesvědčení, že situaci, kdy vzniknou pochybnosti o tom, zda poškozený skutečně uplatňuje náhradu škody, nemajetkové újmy, popř. bezdůvodného obohacení, je úkolem orgánů činných v trestním řízení, aby poškozeného adekvátně poučily o tom, že taková pochybnost vznikla, a že je potřeba případné nedostatky ve formulaci uplatnění nároku ze strany poškozeného odstranit, a to k momentu, kdy je možné nejpozději nárok uplatnit, tedy v hlavním líčení před zahájením dokazování. Poučit je poškozeného v takovém případě potřeba i o náležitostech, které musí být při uplatnění nároku splněny (tj. o náležitostech představených v podkapitole č. 2.1). S tím se pojí povinnost orgánů činných v trestním řízení poučit poškozeného rovněž o skutečnosti, jaké důsledky pro něj bude mít fakt, že nedostatky v jeho vyjádření (návrhu) nebudou včas odstraněny (tj. soud o nároku nebude moci rozhodnout). Další významnou zásadou je zásada, že uplatněním nároku disponuje poškozený, který jej může jak uplatnit, tak následně na základě svého rozhodnutí vzít zpět. S tím se pojí pravidlo, že pokud dojde ke zpětvzetí nároku, soud v trestním řízení dále postupuje tak, jako by nárok nebyl poškozeným vůbec uplatněn.³⁸

---

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 526.

3 NÁHRADA ÚJMY

V případě, že pachatel trestného činu způsobil poškozenému újmu (nezávisle na tom, zda se jedná o újmu majetkovou či nemajetkovou), je povinen ji nahradit. Pokud tedy poškozený uplatní nárok na náhradu újmy v adhezním řízení, může soud o povinnosti pachatele trestného činu jako škůdce rozhodnout v adhezním řízení buď tak, že přizná poškozenému náhradu újmy anebo poškozeného odkáže na občanskoprávní řízení (nikdy však není možné nárok na náhradu újmy v adhezním řízení zamítnout).³⁹ V případě, že soud rozhodne o náhradě újmy, je pak klíčovou otázkou určení její výše. Proto také tato kapitola pojednává především o tom, jakým způsobem je výše újmy, která má být nahrazena, v adhezním řízení určována. Právě určení výše újmy, která má být nahrazena je totiž častokrát větším problémem než samotné rozhodnutí o tom, zda má být újma nahrazena (obecně se má za to, že pokud pachatel újmu způsobil, měl by ji také nahradit, do výše se však promítá celá řada aspektů, ke kterým patří například i míra zavinění, skutečnost, zda se jednalo o úmyslný anebo nedbalostní trestný čin apod.).

V případě, že je rozhodováno o náhradě újmy v adhezním řízení, je třeba zmínit skutečnost, že o této otázce není rozhodováno dle hmotněprávních předpisů trestněprávních, ale dle předpisů z jiných právních odvětví, stěžejní význam zde má zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve kterém je upravena obecná povinnost k náhradě újmy, která se v tomto případě aplikuje rovněž před trestním soudem.⁴⁰ V dalším textu je pojednáno jednak o určení výše majetkové újmy, která až tak velké obtíže nečiní, byť i zde se mohou vyskytnout komplikované případy, stěžejní důraz je však v dalším textu kladen zejména na nemajetkovou újmu, která je vyčíslitelná v penězích, což je také podmínkou přiznání náhrady této újmy v adhezním řízení.

---

³⁹ KUČERA, Jiří. Adhezní řízení a jeho vztah k civilnímu procesu. *Trestněprávní revue*. 2006, (9). ISSN 1213-5313, s. 259.

⁴⁰ ŘEZNÍČEK, David. Adhezní řízení aneb možnosti poškozeného domáhat | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2015 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/adhezni-řízení-aneb-možnosti-poskozeného-domáhat-se-náhrady-skody-nemajetkove-ujmy-ci-bezduvodného-obohaceni-v-ramci-trestního-řízení-99567.html>

3.1 Výpočet majetkové újmy

V případě, že má být rozhodnuto o náhradě majetkové újmy, vychází se z předpokladu, že účelem náhrady majetkové újmy je vyrovnání rozdílu mezi stavem, který zde je aktuálně v důsledku toho, že došlo ke spáchání trestného činu (a v příčinné souvislosti s tímto trestným činem) a stavem, který by zde byl, pokud by k tomuto trestnému činu nedošlo. Rozdíl mezi těmito dvěma stavy je pak tím, co by mělo být poškozenému nahrazeno. V případě, že se jedná o škodu na věci, je velmi důležitým hodnotícím měřítkem cena, za kterou se věc v daném místě a čase obvykle prodává (obvyklá cena). Tu je potřeba určit a následně v případě, že byla věc například zcela zničena, popř. odcizena a nebyla nalezena, stanovit jako výši majetkové újmy, která má být poškozenému nahrazena. V případě, že došlo například jen k poškození věci je situace o to obtížnější, že je nutné určit, jaký je rozdíl poškozené věci a obvyklé ceny věci, navíc je leckdy potřeba brát v úvahu nejružnější formy opotřebení věci (to platí v případech, kdy věc nebyla nová, ale byla již do určité míry opotřebená, neboť v těchto případech zcela jistě není žádoucí, aby pachatel trestného činu hradil hodnotu nové věci, která je vyšší než hodnota opotřebené věci).⁴¹

Konkrétní postup, jak určit výši škody způsobenou trestným činem, je pak upraven v ustanovení § zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Z tohoto ustanovení také plyne pravidlo, že *„při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav. Přiměřeně se postupuje při stanovení výše škody na jiné majetkové hodnotě.“*⁴² V kontextu tohoto ustanovení je pak odkazováno rovněž na úpravu obsaženou v zákoně č. 526/1990 Sb. o cenách. Zde je řečeno, že pod pojmem obvyklá cena lze rozumět cenu *„shodného nebo z hlediska užití porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží volně sjednávána mezi prodávajícími a kupujícími, kteří jsou na sobě navzájem ekonomicky, kapitálově nebo personálně nezávislí na daném trhu, který není ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže. Nelze-li zjistit cenu obvyklou na*

---

⁴¹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1496.

⁴² Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. *Zákony pro lidi - Sbíрка zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

trhu, určí se cena pro posouzení, zda nedochází ke zneužití výhodnějšího hospodářského postavení, kalkulačním propočtem ekonomicky oprávněných nákladů a přiměřeného zisku.“⁴³ Předmětné ustanovení poskytuje určité pravidlo, jak by měla být cena obvyklá určována, nicméně i tak může být praktická otázka určení obvyklé ceny a spolu s ní i výše náhrady majetkové újmy, která se od obvyklé ceny odvíjí, stále ještě složitým úkolem.

Obecně je možné uvést, že za cenu, která je v daném místě obvyklá, se standardně považuje cena, za kterou se zboží běžně prodává v obci, kde došlo k trestnému činu. Zejména u větších obcí je pak možné brát v potaz jen cenu, za kterou je určitá věc běžně prodávána v části obce, kde došlo ke spáchání trestného činu. Důležité také je, že výpočet výše škody a s ním i náhrady, která má být uložena pachateli trestného činu, musí pracovat s cenou pro konečného spotřebitele, tedy s cenou včetně daně z přidané hodnoty. Součástí obvyklé ceny, za kterou se věc prodává, přitom mohou být mimo jiné i náklady na její pořízení, zpracování, spojené s jejím oběhem, ale třeba i zisk, daně či cla, jak ostatně již plyne z výše uvedeného, kdy se hovoří o ceně pro obvyklého spotřebitele. Na druhou stranu nelze cenu hodnotit podle některých extrémních případů. Za cenu obvyklou tak nelze označit například cenu, která se běžně hradí v luxusní restauraci stejně tak nelze vzít v potaz ani druhý extrém, jímž může být velkoobchodní cena věci. Dále je nutné brát v úvahu, že za obvyklou cenu se považuje cena, která je obvyklá v legálním prodeji, nikoliv například na černém trhu. Další pravidlo pak říká, že pro účely určení výše majetkové újmy je rozhodující hodnota, o kterou byl zmenšen majetek poškozeného, nikoliv hodnota, o níž se pachatel obohatil.⁴⁴ Toto pravidlo je velmi praktické zejména proto, že pokud se pachatel například krádeží či jiným způsobem obohatí o cizí věc často má tendenci se jí rychle zbavit prostřednictvím prodeje někomu jinému, aby u něj nebyla nalezena, navíc tak získává rychle hotovost, která je pro něj leckdy více žádoucí než samotná odcizená věc. Tehdy může pachatel věc prodat výrazně pod cenou, což má za následek skutečnost, že se obohatil o menší částku, než jaká škoda vznikla poškozenému. Vzniknout však mohou i případy, kdy se pachatel neobohatil vůbec (např. poškodil cizí

---

⁴³ Zákon č. 526/1990 Sb. o cenách. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-526>

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1408.

věc z důvodu zášti, nicméně jiný prospěch mu nevznikl), což jednoznačně svědčí pro závěr, že rozhodující je ta škoda, která vznikla na straně poškozeného.

Existují rovněž případy, kdy nelze cenu věci určit podle toho, za jakou cenu se prodává. V těchto případech je pak nutné postupovat tak, že je cena určena podle toho, jaké náklady je nutné účelně vynaložit za účelem obstarání buď stejné anebo obdobné věci. Tento postup se uplatňuje zejména u věcí, které tržní cenu nemají, nicméně přesto mají určitou hodnotu pro poškozeného. Může jimi být například speciální zemina, která se v České republice nedá sehnat, je tudíž nutné ji dovážet ze zahraničí. Její tržní cena je obvykle minimální či žádná, nicméně náklady spojené s jejím obstaráním mohou být značné. Důležité pak je, že v každém případě je potřeba, aby byla cena věci hodnověrně doložena důkazy. Těmi mohou být nejčastěji například účtenky, za které byla věc zakoupena, je také možné argumentovat například fotografiemi, na kterých je uvedena aktuální cena v době, kdy došlo k trestnému činu. Ne vždy jsou však takové důkazy k dispozici, a ne vždy lze informaci o ceně konkrétní věci tak snadno zjistit. V takovém případě je možné využít odborné vyjádření ke stanovení ceny věci, popř. zejména ve složitějších případech je možné využít rovněž znalecký posudek, kdy cenu určí znalec za pomoci některé z metod, které se při určování hodnoty majetku používají.⁴⁵

3.2 Výpočet nemajetkové újmy

Ve srovnání s výpočtem a určením majetkové újmy je obvykle určení nemajetkové újmy obtížnější, neboť není tak snadné se dobrat ke konkrétní hodnotě újmy, která by měla být poškozenému trestným činem nahrazena. Nemajetková újma totiž může mít řadu podob. A složek. Nemajetkovou újmou je totiž prakticky libovolná újma, která ovšem nepředstavuje intervenci do majetkové sféry poškozeného. Může se však jednat například o zásah do cti poškozeného, do jeho svobod, osobnostních práv stejně jako třeba i do jeho zdraví anebo třeba soukromí. Nelze přitom opomenout fakt, že ačkoliv se jedná o újmu, která přímo do majetkové sféry nezasahuje, sekundárně nelze vyloučit alternativu, že na majetkovou sféru bude mít určitý dopad. V této souvislosti je třeba zmínit, že „poškozenému se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním (*satisfakcí*).

---

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 1411.

*Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, pokud nelze zajistit skutečné a dostatečně účinné odčinění újmy jiným způsobem. Způsob a výše zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné, čímž je především úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Při stanovení způsobu a výše zadostiučinění je nutné brát v potaz rovněž obavu poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.*⁴⁶

Při určování konkrétní výše nemajetkové újmy se stejně jako u určování výše škody vychází z občanského práva a také z občanskoprávní judikatury, a to navzdory skutečnosti, že samotný fakt, že byla práva poškozeného určitým způsobem zasažena prostřednictvím trestného činu, je pro určení náhrady nemajetkové újmy a jejího odčinění v adhezním řízení stěžejní.⁴⁷ Vzhledem k tomu, že otázka náhrady újmy, dává prostor pro dohodu mezi stranami, je v některých případech nejvhodnější, aby se pachatel trestného činu a poškozený dohodli na tom, co bude v rámci nemajetkové újmy hrazeno. V zásadě lze mít za to, že uhradit je možné vše, na čem se strany dohodly. Tento postup je sice nejjednodušší, pokud je však na obou stranách vůle k dohodě, nicméně ne vždy se podaří najít konsenzus. Tehdy je pochopitelně nutné přistoupit k tomu, aby byla co nejpřesněji určena výše nemajetkové újmy, která musí splňovat podmínky uvedené v občanském zákoníku, tj. především musí být poskytnuto přiměřené zadostiučinění.⁴⁸

Vlastní určení výše náhrady nemajetkové újmy se odvíjí již od samotného faktu, na jakých právech byla újma způsobena. To znamená, že je potřeba rozlišovat, z jakého důvodu újma vznikla. Prvním takovým případem, se kterým se lze v praxi často setkat, je újma, která vznikla na přirozených právech člověka, ke kterým patří zejména život, zdraví, ale také třeba důstojnost člověka. Zejména v případech, kdy došlo k újmě na

---

⁴⁶ Právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. Právní poradna • PRÁVNÍ LINKA® [online]. Copyright © 2016 [cit. 24.11.2019]. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/pravo-na-nahradu-nemajetkove-ujmy-zpusobene-trestnou-cinnosti>

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 514.

⁴⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8, s. 1498.

zdraví, popř. k úmrtí je potřeba při výpočtu výše náhrady újmy zohlednit i utrpenou bolest stejně jako ztížení společenského uplatnění, které je důsledkem trestného činu. V případech, kdy došlo k usmrcení poškozeného, popř. ke zvlášť závažným útrapám, které zasáhly i jeho rodinu, se odškodňuje rovněž újma (především útrapy), kterou v tomto případě utrpěli například rodiče, manžel, partner, potomci a další blízké osoby poškozeného. Utrpení těchto osob by peněžitá náhrada měla plně vyvážit. V řadě případů je však velmi obtížné utrpení či útrapy přesně změřit a vyvážit penězi. V takovém případě je třeba postupovat podle zásad slušnosti, což je ovšem rovněž poměrně abstraktní pojem. Z tohoto důvodu je třeba brát v úvahu, že některá kritéria, která je třeba brát v potaz, vymezil Ústavní soud ve své judikatuře (např. v nálezu Ústavního soudu č. j. I. ÚS 192/11 ze dne 28. 3. 2011). K takovým kritériím patří zejména fakt, že spolu s novým občanským zákoníkem byly zrušeny tabulky ve formě podzákonného předpisu, čímž je určení náhrady škody zcela v rukou soudců a jejich úvahy. Dále je důraz kladen na uvedení do původního stavu, což u nemajetkové újmy obvykle bývá poměrně komplikované, leckdy i nemožné. Pokud nelze újmu přesně určit, ponechává se tedy více na úvaze soudů, které berou v úvahu především následující kritéria: *„závažnost způsobené škody na zdraví, možnost vyléčení či eliminace způsobené škody a míra zavinění nedbalosti škůdce.“*⁴⁹

Opomenout přitom nelze fakt, že s ohledem na zrušení podzákonného předpisu, který stanovil určitá pravidla, jak postupovat za předpokladu, že se stanovuje výše nemajetkové újmy v případech ublížení na zdraví či usmrcení, je třeba podotknout, že v zájmu právní jistoty soudci nejvyššího soudu sestavili metodiku, která má soudcům napomoci k tomu, aby podobné případy posuzovaly podobně. Tento dokument se jmenuje *„Metodika k odškodňování nemateriální újmy.“* Stanoví určité mantinely pro vyčíslení nemajetkové újmy. Konkrétně v případě zmaření lidského života (i za podmínky, že nedošlo k úmrtí, ale život je zmařen ve všech jeho složkách) činí *„400 násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy v národním hospodářství za kalendářní*

---

⁴⁹ NEDBÁLEK, Karel. Výpočet nemajetkové újmy :: Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právní portál | Domů [online]. Copyright © 2015 [cit. 25.11.2019]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného.“⁵⁰V této souvislosti lze však zmínit, že toto pojetí bylo následně judikaturou do značné míry překonáno, neboť sám Nejvyšší soud totiž ve svém rozsudku sp. zn. 4 Tdo 1402/2015 nakonec dovedl, že při úplném zmaření lidského života, resp. úmrtí osoby je třeba při stanovení výše nemajetkové újmy vyjít z rozmezí částek, které se pohybuje mezi 240 000 Kč a 500 000 Kč.⁵¹

V adhezním řízení se také obvykle uplatňuje vyčíslení prostřednictvím znaleckého posudku, kdy znalec určuje, jaká je výše nemajetkové újmy, která vznikla, což odvozuje jednak od toho, do jakých sfér života poškozeného bylo zasaženo, ale také musí brát v úvahu příčinnou souvislost. Pro přičtení následku spáchání trestného činu v současnosti postačuje, aby příčinná souvislost činila 70 – 80 %, není vyžadováno, aby byl vztah mezi jednáním a jeho následkem 100 % (což je v praxi leckdy velmi obtížné prokázat, neboť častokrát mají na řadu aspektů vliv i další okolnosti).

Opomenout nelze fakt, že nemajetková újma je jednoznačně velmi praktickým institutem, který je také v adhezním řízení poměrně často řešen. Proto se nelze pozastavovat nad skutečností, že určením její výše se zabýval i Ústavní soud, který dovedl, že: „*Jedině pečlivé uvážení všech kritérií pro určení výše náhrady nemajetkové újmy umožní stanovit její adekvátní kompenzaci. Tvrzení a prokázání požadovaných skutečností přitom náleží poškozeným či jejich zmocněnci a soudy nemají povinnost prokazovat je nad rámec, který by byl v rozporu s požadavkem na rychlost a hospodárnost trestního řízení.*“⁵²

3.3 Neuhrzení náhrady újmu a jeho důsledky

V praxi se lze poměrně často setkat s případy, kdy odsouzení nechtějí újmu, jejíž náhrada jim byla uložena, nahradit. Proto je nutné pracovat i s variantou, že je nutné využívat prostředky, které posilují oprávnění poškozeného a způsoby, jak se domoci této náhrady újmy. Jednou z variant je samozřejmě cesta ve formě exekuce či soudního

---

⁵⁰ NEDBÁLEK, Karel. Výpočet nemajetkové újmy :: Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právnícký portál | Domů [online]. Copyright © 2015 [cit. 25.11.2019]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015.

⁵² Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 3456/15, ze dne 9. 8. 2016.

výkonu rozhodnutí. Nicméně problémem této varianty je, že odsouzení často majetek ukrývají, příjem ze zaměstnání nemusí mít proto, že mnozí odsouzení např. ve výkonu trestu nepracují, čímž může být velmi obtížné se i touto cestou domoci toho, aby byla škoda skutečně uhrazena. Zákon proto ovšem řeší i jiné cesty, jak se náhrady škody, která byla v rámci adhezního řízení přiznána poškozenému, domoci. Proto je upraveno pravidlo, že v případě, kdy obviněný poskytne peněžitou záruku namísto vazby (k čemuž je obviněný motivován, protože si po dobu trestního řízení přeje zůstat na svobodě, čímž prostředky má zájem poskytnout), je možné se v případě neuhrazení náhrady škody, domoci této náhrady tím, že se peněžítá záruka použije k uhrazení nároku na náhradu škody a dojde zde k započtení.⁵³

Podmínkou v takovém případě je, že byla odsuzujícím rozsudkem vyslovena vina obviněného a v rozsudku bylo v rámci adhezního řízení rozhodnuto o tom, že je obviněný povinen nahradit škodu. Pokud by bylo rozhodnuto pouze o vině a nárok na náhradu škody by byl rozhodován civilním soudem, nelze peněžitou záruku na jeho úhradu použít, což je fakt, který poukazuje na určitou výhodu adhezního řízení oproti řešení totožného nároku v civilním řízení. Zároveň je však nezbytné, aby poškozený ve stanovené lhůtě požádal o to, aby byla peněžítá záruka využita k uhrazení náhrady škody, neděje se tak tedy automaticky a jsou zde stanoveny určité limity (je nutné požádat do tří měsíců ode dne, kdy byl poškozený vyrozuměn o tom, že je možné peněžitou záruku za tímto účelem využít. Soud je k takovému vyrozumění povinen, pokud je zde složena peněžítá záruka. Tato úprava se navíc nevztahuje na případy, kdy je rozhodnuto o vydání bezdůvodného obohacení, ale jen na případy náhrady majtkové škody anebo nemajtkové újmy. Důležité také je, že peněžitou záruku lze započíst za účelem náhrady újmy až poté, co dojde k vyrovnání jiných závazků obviněného, a to zejména peněžitého trestu anebo nákladů řízení. V případě, že je poškozených více a peněžité prostředky poskytnuté jako peněžítá záruka nepostačují k pokrytí nároků všech, uspokojují se jejich nároky poměrně. V případě, že poškozený této možnosti nevyužije, vrací se prostředky složené na peněžitou záruku buď obviněnému anebo jiné osobě, která za něj peněžitou záruku

---

⁵³ VÍTKOVÁ, Hedvika. Peněžítá záruka jako opatření nahrazující vazbu | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2016 [cit. 22.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/penezita-zaruka-jako-opatreni-nahrazujici-vazbu-a-jeji-mozna-uskali-103455.html>

složila. Zde je třeba poukázat na fakt, že každá osoba, která záruku skládá, musí být upozorněna na skutečnost, že peněžitá záruka může propadnou státu, být použita za účelem uhrazení peněžitého trestu, nákladů trestního řízení, ale i za účelem nahrazení škody způsobeného obviněnému. Osoba, která za jinou osobu skládá peněžitou záruku tak musí s touto alternativou pracovat a měla by se zamyslet nad tím, zda do tohoto rizika chce jít či nikoliv.⁵⁴

3.4 Výživné v adhezním řízení

Jak již bylo uvedeno, poměrně nově, a to od 1. 1. 2018 byla prostřednictvím novely provedené zákonem č. 59/2017 Sb., do ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu doplněna rovněž možnost domáhat se v adhezním řízení náhrady škody plynoucí z dlužného výživného, které není plněno dobrovolně a je tudíž vyživované osobě dluženo, čímž byla naplněna skutková podstata trestného činu zanedbání povinné výživy dle ustanovení § 196 zákona č. 40/2009 sb., trestního zákoníku. Opomenout přitom nelze fakt, že i tím, že není plněno výživné, které být plněno má, vzniká totiž poškozenému majetková škoda. V rozsudku, ve kterém je konstatována vina za trestný čin zanedbání povinné výživy, je tak možné uložit rovněž povinnost nahradit škodu, která odpovídá dlužnému výživnému. V této souvislosti je nutné zmínit, že neplacení výživného je pokračující trestný čin, ke kterému obvykle dochází systematicky a dlouhodobě. Proto je někdy nutné vymáhat jen část neuhrazeného výživného, které je v trestněprávní rovině možné označit za jeden skutek, pokud i v jiných obdobích než je uvedeno v usnesení o zahájení trestního stíhání, nebylo hrazeno výživné, je nutné tento případ stíhat jako jiný (samostatný skutek). S tím se pak pojí fakt, že povinnost uhradit výživné se vztahuje jen na období, které bylo vymezeno v usnesení o zahájení trestního stíhání, a o kterém je následně pravomocně rozhodnuto. Ostatní výživné, které nebylo uhrazeno v jiných časových obdobích (např. v předcházejícím či poté, co bylo trestní stíhání zahájeno), tak není na základě rozhodnutí o povinnosti uhradit výživné v adhezním řízení hradit.⁵⁵

---

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 891-895.

⁵⁵ ZÁRYBNICKÝ, Lukáš. Vyživovací povinnost a trestněprávní následky je | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 27.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyživovací-povinnost-a-trestnepravni-nasledky-jejeho-neplneni-110685.html>

V souvislosti s možností domoci se v adhezním řízení dlužného výživného je však třeba zmínit jeden paradox, který je důvodem, proč výživné v adhezním řízení v praxi doposud není vymáháno, a navíc o této problematice příliš nepojednává ani odborná literatura. Je totiž třeba zmínit, že pokud má jedinec rozhodnutí o výživném, které mu bylo přiznáno civilním soudem, jedná se automaticky o vykonatelný exekuční titul. Z tohoto důvodu je ve své podstatě nadbytečné, aby se výživného opětovně domáhal v adhezním řízení, je možné předat rozhodnutí soudnímu vykonavateli či exekutorovi za účelem vymožení pohledávek z výživného plynoucí přímo,⁵⁶ tedy bez toho, aby se přistupovalo k adheznímu řízení. Z těchto důvodů je právní zakotvení možnosti domoci se výživného v adhezním řízení v českém právním řádu ve své podstatě nadbytečné. Jedná se o právní úpravu, která zde sice je, byla iniciována, nicméně jde spíše o populistický tah než o úpravu, která by si našla praktické využití.

Zajímavé jsou v tomto ohledu názory odborné veřejnosti, která tvrdí, že kriminalizovány by měly být jen ty nejzávažnější případy. Lze se však proto domnívat, že by bylo možné přistoupit i k dekriminalizaci tohoto jednání, a to z důvodu, že jedinec, který je na svobodě, není postižen např. majetkovým trestem, bude patrně mít více možností, jak vydělávat, a tudíž i hradit dlužné výživné např. v rámci exekuce, popř. dobrovolně než jedinec, který bude například ve výkonu trestu odnětí svobody, čímž v mnoha případech nebude pracovat, bude mít mimo jiné povinnost hradit i náklady spojené s výkonem trestu.⁵⁷ S tím se pak pojí i fakt, že de lege ferenda by mohla být řešením dekriminalizace neplacení výživného a spolu s ním i vypuštění výživného z adhezního řízení, neboť toto ustanovení nemá valného smyslu, naopak pro laickou veřejnost může být spíše matoucí, neboť se může zdát, že má k dispozici další nástroj, jak se úhrady výživného domoci. Navíc v situaci, kdy se jedinec nedomůže výživného exekucí či výkonem rozhodnutí (např. z důvodu nemajetnosti toho, kdo je povinen výživné hradit), obvykle by se jej nedomohl ani na základě rozhodnutí přijatého v rámci adhezního řízení.

---

⁵⁶ MAYEROVÁ, Vendula. Exekuční vymáhání dlužného výživného – teoreticky již i s úrokem z prodlení. *Právní prostor* [online]. 2018 [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekucni-vymahani-dluzneho-vyzivneho-teoreticky-jiz-i-s-urokem-z-prodleni>

⁵⁷ ZÁRYBNICKÝ, Lukáš. Vyživovací povinnost a trestněprávní následky je | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 27.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyzivovaci-povinnost-a-trestnepravni-nasledky-jejeho-neplneni-110685.html>

4 POSILOVÁNÍ PRÁV POŠKOZENÉHO

Trendem posledních let je posilování práv poškozeného, které se projevuje jak v legislativě, tak i v judikatuře, která se k problematice vztahuje. Nelze v této souvislosti opomenout fakt, že ještě v relativně nedávné době bylo postavení poškozeného v trestním řízení chápáno jako doplňkové a s tím se pojí i fakt, že i samotná účast poškozeného v adhezním řízení byla vnímána spíše jako „*beneficio legi*“, tedy určité privilegium, kterého se poškozenému dostalo již samotnou skutečností, že o jeho nároku bylo možné rozhodnout trestním soudem v rámci trestního řízení a nikoliv nutně občanskoprávním soudem v samostatném řízení vedeném nezávisle na trestním řízení s obviněným z trestného činu.⁵⁸ Nicméně náhled na postavení poškozeného v trestním řízení se postupem času vyvíjel. Z tohoto důvodu je třeba zmínit minimálně dvě významné novely trestního řádu, jejichž prostřednictvím bylo postavení poškozeného posilováno. Stejně tak je žádoucí zmínit i některé přelomové nálezy vyšších soudů včetně Ústavního soudu. K významným novelám patří zejména novela realizovaná zákonem č. 265/2001 Sb., a následně pak také novela provedená zákonem č. 181/2011 Sb.

4.1 Novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb.

Tato novela trestního řádu nabyla účinnosti k 1. 1. 2002. Jedná se o jednu z nejvýznamnějších novel trestního řádu v průběhu celé jeho existence. Z hlediska práv poškozeného je třeba zmínit fakt, že právě prostřednictvím této novely byla práva poškozeného zásadním způsobem rozšířena. V konkrétní rovině to znamená, že poškozený nově získal jednak možnost se všech svých procesních práv, jimiž disponoval z titulu poškozeného trestným činem vzdát. Vedle toho bylo do trestního řádu zařazeno nové ustanovení, jehož prostřednictvím získal poškozený v případě, kdy uplatnil nárok na náhradu škody, která mu byla způsobena trestným činem, také možnost nechat se v řízení zastoupit za snížené náklady, popř. dokonce bezplatně (v případech, kdy to majetkové poměry poškozeného odůvodňovaly). Významným posílením práv poškozeného byl rovněž fakt, že v důsledku této novely bylo vždy povinností soudu uložit

---

⁵⁸ KUČERA, Jan. CZOICHON, Radek. Další posílení práv poškozeného v trestním řízení | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2017 [cit. 28.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dalsi-posileni-prav-poskozeneho-v-trestnim-rizeni-i-poskozenemu-muze-byt-v-trestnim-rizeni-navracena-promeskana-lhuta-106371.html>

obviněnému povinnost nahradit způsobenou škodu za předpokladu, že výše škody byla vyčíslena a uvedena ve výroku rozsudku, jehož prostřednictvím byl obviněný uznán vinným. Novela však přinesla i některé další změny, které přesněji specifikovaly, kdo přesně je poškozeným. Vzhledem k tomu, že poškozený získal novelou více práv, došlo také k zúžení tohoto pojmu. Zákodárce tímto usiloval, aby pojem poškozený nebyl vykládán příliš široce, což by s posílením jeho práv mohlo mít řadu negativních účinků na celé trestní řízení (např. nadměrné zatížení soudů a dalších orgánů činných v trestním řízení velkým počtem osob, které by bylo možné podřadit pod pojem poškozený).⁵⁹

4.2 Novela provedená zákonem č. 181/2011 Sb.

Tato novela trestního řádu přinesla mnohé změny především v souvislosti s vymáháním nemajetkové újmy ze strany poškozeného, což až do přijetí této novely nebylo možné, čímž nemajetkovou újmu bylo nutné vždy řešit před civilními soudy. Novela tak přinesla velmi převratnou změnu, která výrazným způsobem napomohla k možnosti domoci se nemajetkové újmy rychleji a efektivněji již v rámci adhezního řízení. Novela také zakotvila, že konkrétní výše náhrady nemajetkové újmy má být stanovena prostřednictvím dokazování, zároveň byla poškozenému uložena povinnost, aby uvedl, na jakém základě dovozuje, že má na náhradu nemajetkové újmy nárok a v jaké výši svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy uplatňuje.⁶⁰ Tímto způsobem byly sice poškozeným uloženy určité povinnosti, které lze však vnímat jako přiměřené, nicméně jejich postavení bylo významným způsobem posíleno.

4.3 Judikatura posilující postavení poškozeného

Přelomovým judikátem, který přišel po výše zmíněných novelách, byl nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 32/16 ze dne 8. srpna 2017. v tomto případě se Ústavní soud zabýval ustanovením § 61 odst. 1 větou první trestního řádu, kde byl vymezen okruh osob, jimž mohla být z omluvitelného důvodu navrácena promeškaná lhůta. Vedle toho bylo předmětem řízení také ustanovení § 143 odst. 1 trestního řádu, a to pokud se týká délky lhůty, která se vztahuje na možnost podat stížnost. Stěžovatelé podali návrh na

---

⁵⁹ MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 2. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-678-6, s. 265.

⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 181/2011 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

zrušení zmíněných dvou ustanovení, neboť dle jejich závěru omezovala ústavně zaručená práva poškozených, kteří v tomto případě byli pozůstalými v případě smrtelné nehody. Jejich stížnost ve věci náhrady nákladů byla totiž Krajským soudem v Praze zamítnuta, a to právě s ohledem na zmeškání lhůty. Ještě předtím byla stěžovatelům zamítnuta rovněž žádost o navrácení lhůty, která nebyla ze strany zmocněnce poškozených stěžovatelů dodržena ze zdravotních důvodů. V této souvislosti je třeba zmínit, že samotné zrušení ustanovení trestního řádu, která byla napadána ze strany stěžovatelů, bylo Ústavním soudem zamítnuto. Nicméně v rámci odůvodnění byla zmíněna cenná vodítka, která posilují postavení poškozeného v trestním řízení. Ústavní soud zde totiž poskytl návod na to, jak ustanovení vykládat takovým způsobem, aby byla ústavně konformní. S tím se pak pojí i samotný závěr, že *„obviněný a poškozený nejsou v trestním řízení subjekty se srovnatelným procesním postavením ve smyslu čl. 3 odst. 1 Listiny a čl. 37 odst. 3 Listiny, a tedy rozdílnost úpravy jejich procesního postavení v míře, v jaké vyjadřuje rozdílnost právem uznaných zájmů těchto dvou kategorií procesních subjektů ve vztahu k dosažení účelu (resp. účelů) trestního řízení, neporušuje zásadu rovnosti. Poukázal však na významný posun v postavení poškozeného v trestním řízení, k němuž došlo v posledních letech.“*⁶¹

---

⁶¹ KUČERA, Jan. CZOICHON, Radek. Další posílení práv poškozeného v trestním řízení | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2017 [cit. 28.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dalsi-posileni-prav-poskozeneho-v-trestnim-rizeni-i-poskozenemu-muze-byt-v-trestnim-rizeni-navracena-promeskana-lhuta-106371.html>

5 ADHEZNÍ ŘÍZENÍ

Právní zakotvení adhezního řízení je možné najít v ustanovení § 43 odst. 3 trestního řádu, v ustanoveních § 228 a § 229 trestního řádu jsou pak zakotveny jednotlivé způsoby rozhodování v adhezním řízení,⁶² jimž je však věnována následující kapitola, tudíž v této kapitole je pojednáno jen o podstatě adhezního řízení jako součásti trestního řízení. V dalším textu je pojednáno o jeho předmětu a podstatě, dále pak o jeho fázích, do kterých se adhezní řízení standardně člení.

5.1 Předmět a podstata adhezního řízení

Stěžejní charakteristikou adhezního řízení je právě skutečnost, že se jedná o součást trestního řízení, a to navzdory skutečnosti, že se v něm rozhoduje podle občanskoprávních předpisů upravujících hmotné právo, nicméně procesní postup je realizován dle předpisů trestního práva procesního. Již tento fakt znamená, že soudci trestních soudů musí být obeznámeni rovněž s občanskoprávními předpisy a jejich aplikací, a to minimálně pokud se týká otázek náhrady majetkové škody anebo nemajetkové újmy a bezdůvodného obohacení, které lze v současné době v adhezním řízení projednávat a rozhodovat o nich. Adhezní řízení je součástí řízení trestního, přičemž je pro něj typické, že netvoří samostatnou složku trestního řízení, ale se samotným trestním řízením splývá. To platí zejména pro stadium dokazování, kdy se dokazují jak skutečnosti, které jsou relevantní z hlediska spáchání trestného činu a odpovědnosti obviněného za něj, ale také skutečnosti, které jsou relevantní pro účely náhrady škody, újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení. Tato skutečnost souvisí zejména s faktem, že skutečnosti relevantní pro rozhodnutí o vině a trestu a skutečnosti relevantní pro rozhodnutí o náhradě majetkové škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení jsou zpravidla z velké části totožné. Vzhledem k tomu, že se v adhezním řízení postupuje podle předpisů trestního práva procesního, je omezena možnost zde řešit jiné skutečnosti než přímo náhradu škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení. Proto také není možné v adhezním řízení v souvislosti se vzniklou škodou, újmou či bezdůvodným obohacením řešit kupříkladu nároky, které

---

⁶² Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. Zákon pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

jedné ze stran (poškozenému či obviněnému) plynou z neplatných smluv, které mají mezi sebou uzavřené, není zde také možné řešit například uplatnění protipohledávek mezi obviněným a poškozeným, což by v civilním řízení bylo bez problémů možné vyřešit započtením. Podstata celého adhezního řízení tak spočívá v tom, že umožňuje, aby společně s otázkou viny a potrestání pachatele trestného činu, byla vyřešena také otázka nároku na náhradu majetkové i nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení. Poškozený tak prostřednictvím adhezního řízení dosahuje toho, že je rozhodnuto o jeho nárocích, které by také měly být ze strany obviněného splněny, popř. se jejich splnění lze domáhat pomocí výkonu rozhodnutí či exekuce, neboť obviněný je tímto právoplatně zavázán k určitému plnění a rozhodnutí je po nabytí právní moci vykonatelné. Zásadní význam má využití adhezního řízení především s ohledem na rychlost řešení věci, protože v mnoha případech je pro účely řešení otázky nároku na náhradu škody stejně nutné vyčkat na rozhodnutí v trestní věci (jednak je důležité, zda byl určitý jedinec shledán v daném případě vinným ze spáchání trestného činu, ale leckdy jsou to právě výsledky šetření provedeného orgány činnými v trestním řízení, které subjekty využívají v občanskoprávním řešení sporů o náhradu škody, nemajetkové újmy, popř. o vydání bezdůvodného obohacení. K povinnosti nahradit škodu, nemajetkovou újmu, popř. vydat bezdůvodné obohacení je možné zavázat pouze obviněného, nikoliv jinou osobu (tj. pokud např. obviněný v mezidobí zemře, nelze k tomu zavázat jeho rodinu). Obviněným, jemuž může být uložena povinnost nahradit škodu, újmu, popř. vydat bezdůvodné obohacení může být jak dospělý, tak i mladistvý.⁶³

5.2 Fáze adhezního řízení

Ačkoliv adhezní řízení ve své podstatě splývá s trestním řízením vedeným s obviněným, je možné jej rozdělit celkem na tři různé fáze. Těmito fázemi jsou zahájení řízení, rozhodnutí v adhezním řízení a následně pak také opravné řízení, které je fakultativní fází, neboť k němu nemusí dojít. Pro fázi zahájení řízení je typické, že jej nelze zahájit vždy, ale jen do určitého momentu trestního řízení. Tímto momentem je zahájení dokazování. V podrobnostech lze v kontextu zahájení řízení odkázat na kapitolu č. 2, která pojednává o uplatnění nároku v adhezním řízení. Zásadní význam má

---

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2827.

skutečnost, že důsledkem zahájení adhezního řízení se staví běh promlčecí lhůty, která je upravena v občanském zákoníku (subjektivní promlčecí lhůta činí tři roky, objektivní promlčecí lhůta činí deset let). To má zásadní význam pro poškozeného, neboť i v případě, kdy se řízení bude protahovat a bude vedeno dlouho (např. proto, že se obviněný bude vyhýbat trestnímu stíhání) a nakonec se nebude v trestním řízení o nároku poškozeného rozhodnuto a soud jej odkáže do občanského řízení, má poškozený v důsledku stavění lhůty i po dlouhé době stále možnost se náhrady škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení domoci. Zároveň má pak zahájení adhezního řízení za následek uplatnění překážky litispendence, tedy platí, že pokud se již ve věci vede řízení v adhezním řízení, není možné se souběžně domáhat téhož nároku v občanskoprávním řízení.⁶⁴ Tímto způsobem je tak poměrně efektivně řešena otázka zajištění možnosti domoci se nároku poškozeného i později, pokud v trestním řízení nebude o jeho nárocích rozhodnuto, ale zároveň je zamezeno tomu, aby byly soudy nadměrně zatěžovány tím, že se povedou dvě řízení v totožné věci, popř. bude dokonce obviněnému totožná povinnost uložena dvakrát, což by již vůči obviněnému nebylo spravedlivé. Je přitom třeba brát v potaz, že i u obviněného, který se sice mohl dopustit trestného činu, musí být zajištěny určité záruky, nelze mu tedy uložit nepřiměřené povinnosti, k čemuž by došlo, pokud by mu povinnost uhradit škodu uložil, jak trestní, tak civilní soud nezávisle na sobě a poškozený by se domáhal náhrady, popř. bezdůvodného obohacení na základě obou rozhodnutí soudů.

Druhou fází adhezního řízení je vlastní rozhodnutí v dané věci. Vzhledem k tomu, že možností, jak může trestní soud o nároku v adhezním řízení rozhodnout je několik a je jim věnována kapitola č. 6, je v této fázi na kapitolu č. 6 odkazováno. Pro tuto fázi je důležité, zda jsou splněny podmínky, za kterých může trestní soud o nároku v adhezním řízení rozhodnout, důležité jsou rovněž výsledky dokazování a další skutečnosti.

Třetí fází pak tvoří fáze opravného řízení. Stejně jako u jiných typů soudních řízení jsou i v adhezním řízení přípustné opravné prostředky proti rozhodnutí soudu, které mají za cíl korigovat případné excesy a nesprávnosti při rozhodování o náhradě škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení v trestním řízení. Opravné

---

⁶⁴ PÚRY, František. Poznámky k adheznímu řízení po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*. 2002, (6). ISSN 1213-5313, s. 161.

prostředky, které lze uplatnit proti rozhodnutí o nárocích poškozeného v adhezním řízení, jsou jak z řad řádných opravných prostředků (typicky např. odvolání), tak z řad mimořádných opravných prostředků (typicky např. dovolání, návrh na obnovu řízení). Pro uplatnění jednotlivých opravných prostředků je přitom rovněž stěžejní, jakým způsobem bylo o nároku soudem rozhodnuto (jiná situace nastává, pokud je poškozený odkázán se svým nárokem do občanskoprávního sporu, jiná je pak situace za předpokladu, že byl nárok přiznán, nicméně poškozený není spokojen s výší nároku, který mu byl přiznán).⁶⁵

---

⁶⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

6 ROZHODOVÁNÍ O NÁROKU

Jak již bylo výše zmíněno, soud může v adhezním řízení o nároku poškozeného rozhodnout různými způsoby. Základ právní úpravy rozhodování o náhradě škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení v adhezním řízení je obsažen v ustanoveních § 228 a § 229 trestního řádu. V následujícím textu je tak pojednáno o jednotlivých formách rozhodnutí v adhezním řízení a jejich náležitostech. V zásadě je možné rozhodnout tak, že poškozený vůbec nebude připuštěn k hlavnímu líčení, dále je možné rozhodnout v adhezním řízení o nároku poškozeného, což je také jeho cílem, opomenout pak ovšem nelze ani možnost odkázat poškozeného na občanskoprávní řízení. Určitým specifikem je pak například schválení dohody o vině a trestu, kde se obviněný zaváže k náhradě škody, újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení.

6.1 Nepřipuštění poškozeného k adheznímu řízení

Toto rozhodnutí je z hlediska adhezního řízení mírně netypické, nicméně je zcela jistě žádoucí jej pro úplnost zmínit. Jeho právní zakotvení je možné najít již v ustanovení § 206 odst. 3 trestního řádu, což znamená, že ani systematicky jej trestní řád nevnímá jako typické rozhodnutí ve věci adhezního řízení, nicméně svůj význam zde má. Soud je totiž dle zmíněného ustanovení oprávněn nepřipustit poškozeného k hlavnímu líčení v trestním řízení za předpokladu, že je zřejmé, že nárok, který v daném řízení poškozený uplatňuje, mu zjevně nepřísluší. Typicky se jedná například o případy, kdy se jedinec sice cítí být trestným činem poškozen, nicméně nespadá mezi poškozené, kteří mohou uplatňovat své nároky v rámci adhezního řízení. Stejně tak se lze setkat s případy, kdy soud nepřipustí poškozeného k trestnímu řízení proto, že se již o jeho nárocích vedlo jiné (občanskoprávní) řízení, ve kterém již bylo o věci rozhodnuto, dalším případem, kdy je možné nepřipustiti poškozeného k trestnímu řízení je situace, kdy je poškozených velký počet a projednávání jejich jednotlivých nároků by významným způsobem prodlužovalo trestní řízení.⁶⁶ Toto rozhodnutí je soudem přijímáno usnesením.⁶⁷

---

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2834.

⁶⁷ KUČERA, Milan. Přiznání a odebrání postavení poškozeného v tres | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2016 [cit.

6.2 Rozhodnutí o nároku poškozeného

Pro adhezní řízení je typické, že pokud trestní soud rozhoduje o nároku poškozeného, nemůže jej zamítnout. Má tak v zásadě možnost jej buď odkázat do občanskoprávního řízení, o čemž bude pojednáno v podkapitole č. 6.3 anebo může o nároku rozhodnout tím způsobem, že jej poškozenému přizná. Přiznat poškozenému nárok trestní soud může pouze za splnění určitých podmínek. Předně je potřeba, aby byl obviněný shledán v trestním řízení vinným ze spáchání trestného činu, jehož prostřednictvím byla poškozenému způsobena majetková škoda, nemajetková újma anebo se na jeho úkor někdo bezdůvodně obohatil. Dále je potřeba, aby nárok, který je uplatňován měl takový charakter, že o něm lze rozhodnout v adhezním řízení. Nárok poškozeného navíc musí plynout z relevantních hmotněprávních předpisů. Podmínkou je rovněž skutečnost, že jak obsah nároku, tak i jeho výše jsou dostatečně prokázány v průběhu trestního řízení. Dále je stanovena podmínka neexistence zákonné překážky, která by přiznání nároku poškozeného bránila. Podmínkou je samozřejmě i skutečnost, že nárok byl řádně a zároveň včas uplatněn. Samozřejmostí je, že pro rozhodnutí má soud k dispozici dostatečné podklady. V takovém případě má trestní soud nejen právo, ale i povinnost o nároku poškozeného v adhezním řízení rozhodnout.⁶⁸

Důležité je, že „výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení musí přesně označovat osobu oprávněného a nárok, který mu byl přisouzen. V odůvodněných případech může soud vyslovit, že závazek má být splněn ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti zároveň určí.“⁶⁹ Tímto způsobem zákon formuluje obligatorní náležitosti rozhodnutí o přiznání nároku poškozeného. Fakultativně lze rozhodnout o tom, že nárok bude hrazen ve splátkách, fakultativními náležitostmi jsou rovněž výše splátek,

---

29.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/priznani-a-odebrani-postaveni-poskozeneho-v-trestnim-řízení-100513.html>

⁶⁸ FENYK, Jaroslav, Dagmar ČÍSAŘOVÁ a Tomáš GRÍVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, s. 776.

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. *Zákony pro lidi - Sbírká zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

podmínky jejich plnění, ale i třeba skutečnost, že mají být splátky realizovány v cizí měně (což je typické pro případy, kdy je např. poškozený cizinec, popř. to má jiný účel).⁷⁰

Nutné je mimo jiné uvést, že v rozsudku se standardně neuvádí splatnost nároku, který je poškozenému přiznán (výjimkou je situace, kdy se počítá s plněním ve splátkách, což je v rozsudku výslovně uvedeno). Z tohoto důvodu se má za to, že splatnost nastává okamžitě ve chvíli, kdy rozsudek nabyde právní moci. Právní moci rozhodnutí v prvním stupni nabývá osm dní po doručení rozsudku, pokud není podáno odvolání, ve druhém stupni pak vyhlášením. Tím se rozsudek stává také vykonatelným, pokud tedy není uhrazeno, je možné se splnění na odsouzeném domáhat výkonem rozhodnutí či exekucí.⁷¹

6.3 Odkázání na civilní řízení

Dalším postupem, jakým může soud řešit nárok poškozeného, který je uplatněn v adhezním řízení, je odkázání poškozeného na civilní řízení. Podmínkou tohoto způsobu rozhodnutí v adhezním řízení je skutečnost, že nárok poškozeného byl uplatněn v souladu s ustanovením § 43 odst. 3 trestního řádu (tedy řádně, včas, oprávněnou osobou apod.), byly také splněny podmínky pro to, aby soud o nároku rozhodl, nicméně jsou-li splněny podmínky v ustanovení § 229 trestního řádu, kde zákon stanoví, že *„není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.“*⁷²

Podstata takového rozhodnutí je založena na skutečnosti, že soud v adhezním řízení vůbec nerozhodne o meritu věci a odkáže poškozeného obvykle na civilní, popř. i na jiné řízení (typicky např. v případě vojenských věcí se může jednat o služební orgán). Jiné řízení však v praxi není využíváno příliš často, neboť otázky náhrady škody, nemajetkové

---

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2841.

⁷¹ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, s. 774.

⁷² Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. *Zákony pro lidi - Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

újmy, popř. bezdůvodného obohacení se v praxi skutečně nejčastěji řeší prostřednictvím občanskoprávních sporů před civilními soudy. Je však třeba brát v úvahu, že i řešení před jiným orgánem je teoreticky možné a zákon s ním počítá. To pak znamená, že poškozený má nadále možnost uplatnit svůj nárok obvykle v občanském, popř. i v jiném typu řízení, ve kterém se majetkové nároky, popř. nároky z nemajetkové újmy standardním způsobem řeší. Důležité je, že soud musí na občanskoprávní, popř. jiné řízení odkázat rovněž v případě, kdy z nějakého důvodu poškozenému přiznal jen část nároku, nicméně zbývající část nepřiznal. Právě tuto zbývající část nároku pak totiž poškozený může uplatňovat před civilními soudy, popř. jinými orgány. Odkázání na občanskoprávní soudy, popř. jiné orgány musí být také využito v případě trestního řízení, ve kterém byl obviněný zproštěn, čímž není možné, aby soud rozhodoval o náhradě škody. V tomto případě je třeba vzít v potaz, že samotná skutečnost, že došlo ke zproštění obžaloby (což může být dáno například i tím, že trestnost daného činu zanikla, nicméně v době, kdy k jeho spáchání došlo, se jednalo o trestný čin a spáchal jej ten, kdo z něho byl obviněn, stejně tak může být důvodem třeba nepřičetnost obviněného), nemusí vždy znamenat, že obviněný nezpůsobil škodu, nemajetkovou újmu, popř. se bezdůvodně neobohatit na úkor poškozeného. Škoda, újma, popř. bezdůvodné obohacení v takovém případě sice nemusí být postižitelná trestněprávní cestou, nicméně lze se její náhrady či vydání bezdůvodného obohacení domoci civilní cestou, popř. dalšími způsoby. Zprošťující rozsudek v žádném případě neznamená, že poškozený nemá možnost uspět v civilním řízení, naopak v řadě případů je věc spíše vhodná k řešení v civilním řízení, nicméně trestným činem být nemusí, neboť ne každé způsobení škody, nemajetkové újmy, popř. bezdůvodné obohacení má hned trestněprávní relevanci. V teorii je snadné tyto případy odlišit, v praxi je to však leckdy poněkud složitější. Závěrem této podkapitoly je třeba zmínit, že v rámci trestního řízení je povinností soudu rozhodnout pouze o vině a trestu. Proto také mají trestní soudy možnost odkázat s otázkou náhrady škody poškozeného na civilní řízení, což také v mnoha případech činí.⁷³

---

⁷³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2885 a násl.

6.4 Schválení dohody o vině a trestu

Specifickým institutem restorativní justice je dohoda o vině a trestu. Jedná se o institut, který byl do českého právního řádu zakotven novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 293/2012 Sb., s účinností k 1. 9. 2012. Jedná se o zvláštní způsob řízení, který má však k adheznímu řízení velmi blízko, protože i v případě dohody o vině a trestu se součástí dohody stává rovněž otázka náhrady škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení. Jednání o dohodě o vině a trestu může zahájit státní zástupce buď na základě své vlastní iniciativy, anebo na podnět obviněného za předpokladu, že jsou splněny zákonem stanovení podmínky.⁷⁴ K těm patří především fakt, že se v průběhu vyšetřování podařilo dospět „k závěru, že se daný skutek stal, protiprávní jednání je trestným činem, podezřelý dobrovolně prohlásí, že skutek, pro který je trestně stíhán, spáchal a důkazní prostředky, které byly zjištěny v průběhu přípravného řízení, nasvědčují pravdivosti tvrzení obviněného.“⁷⁵

Aby mohla být dohoda o vině a trestu uzavřena, musí v ní být obsažena rovněž dohoda o výši a způsobu úhrady nároku plynoucího ze vzniklé škody, nemajetkové újmy a bezdůvodného obohacení. O dohodě o vině a trestu probíhá nejprve jednání, kdy mají všichni zúčastnění možnost se k ní vyjádřit a formulovat své návrhy. Poškozený, pokud je sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, se tak vyjadřuje především k výši nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy, popř. bezdůvodného obohacení, které má být vydáno. Rozsah a způsob náhrady škody je pak součástí dohody o vině a trestu. Poté, co je ukončeno vyjednávání o dohodě o vině a trestu je nezbytné, aby byla taková dohoda schválena soudem. Návrh podává státní zástupce a soud je tímto návrhem vázán. To se samozřejmě týká i náhrady škody, újmy či bezdůvodného obohacení, pokud k dohodě o těchto otázkách došlo. Pokud k dohodě nedošlo, je třeba, aby toto bylo v dohodě o vině a trestu výslovně uvedeno, přičemž zde platí, že poškozený má opět možnost řešit své nároky prostřednictvím občanskoprávního (popř. i jiného) řízení.⁷⁶

---

⁷⁴ FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva BRUCKNEROVÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-246-4, s. 198.

⁷⁵ KOTOUN, Adam. Dohoda o vině a trestu a její využívání v právní praxi | Právní prostor. Právní prostor [online]. Copyright © [cit. 28.11.2019]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-a-trestu-a-jeji-vyuzivani-v-pravni-praxi>

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2292 a násl.

Dohoda o vině a trestu je tak další možností, jak vyřešit otázku náhrady škody, nemajetkové újmy či bezdůvodného obohacení v trestním řízení. Její výhodou je, že se jedná o dohodu, která je následně schvalována soudem, tedy poškozený má možnost ovlivnit výši náhrady stejně jako obviněný, nicméně pokud je způsob a rozsah náhrady dojednáni, disponuje po schválení dohody soudem poškozený vykonatelným titulem, na jehož základě může být nařízen výkon rozhodnutí či exekuce. Výhodou zcela jistě je i fakt, že pokud se již dohody dosáhne, je zde na obou stranách větší zájem na tom, aby byla plněna. To znamená, že mnozí obvinění jsou ochotnější plnit a poškozený na základě dohody je spíše s výší i rozsahem plnění spokojen (i když třeba čekal o něco vyšší plnění, nicméně v průběhu jednání o dohodě změnil pohled na věc).

7 PŘÍPADY UPLATNĚNÍ NÁROKU V ADHEZNÍM ŘÍZENÍ A V OBČANSKOPRÁVNÍM ŘÍZENÍ

Náhrady škody, nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení se může poškozený domáhat jak prostřednictvím adhezního řízení, tak i prostřednictvím občanskoprávního sporu. Mezi oběma způsoby řešení existuje mnoho zásadních rozdílů, neboť uplatňování nároku v adhezním a občanskoprávním řízení se liší v řadě podstatných detailů, které mohou ovlivnit i samotnou výši přiznané náhrady. Proto jsou dále zmíněny nejpodstatnější odlišnosti obou typů řízení, které může poškozený k hájení svých práv využít. Dále je pak zařazena rovněž případová studie zaměřená na přečin krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku a náhradu škody s ní související, jejímž prostřednictvím je poukázáno na některé praktické souvislosti adhezního řízení. Zařazena je dále rovněž případová studie, která se podobně zaměřuje na krádež zemního plynu.

Výhodou adhezního řízení je především jeho rychlost. Věc se totiž řeší společně se samotným rozhodováním o vině a trestu obviněného,⁷⁷ přičemž pro trestní soudy je obecně charakteristický trochu jiný způsob fungování, kdy soud někdy projednává věc i několik dní za sebou a dokáže ji tak častokrát vyřešit rychleji než v občanskoprávním řízení, kde dochází k odročování jednání i na dobu několika měsíců. Navíc se v trestním řízení vychází ze zjištění, které realizovaly orgány činné v trestním řízení, tíha dokazování tak neleží na poškozeném, ale většinu důkazů opatří orgány činné v trestním řízení. Od poškozeného se tudíž nečeká zdaleka tolik, jako v případě občanskoprávního sporu, kde by právě poškozený, v roli žalobce, nesl důkazní břemeno, byť i v občanskoprávním sporu je možné využít například závěry orgánů činných v trestním řízení jako důkazní prostředky. Poškozený tedy musí důkazy aktivně navrhnout, může být také vyzván například k doplnění dokazování, které v trestním řízení musí rovněž řešit orgány činné v trestním řízení. Oproti tomu v případě občanskoprávního řízení je dokazování na poškozeném.

---

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 2827.

Zásadní rozdíl mezi adhezním a občanskoprávním řízením pak spočívá v právních předpisech, které jsou v jednotlivých řízeních aplikovány. V občanskoprávním řízení se postupuje dle hmotněprávních předpisů občanského práva (především dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku) a dle procesněprávních předpisů občanského práva, tj. dle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, zatímco v případě adhezního řízení se postupuje dle hmotněprávních předpisů občanského práva, ovšem po procesní stránce se postupuje dle trestněprávních předpisů (především dle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu). To vytváří určitou nekompatibilitu, je kladen důraz na znalosti soudců, kteří v trestním řízení aplikují občanskoprávní předpis, se kterým nemají toliko každodenních zkušeností. Ačkoliv by se dalo předpokládat, že by se poškozený měl domoci stejné výše náhrady škody, nemajetkové újmy, praxe ukazuje, že tomu je jinak. V adhezním řízení bývají obvykle částky, kterých se poškozený domůže významným způsobem odlišné od toho, čeho se v podobných případech domohou poškození v občanskoprávním řízení. U adhezního řízení totiž výši náhrady stanoví soud nejčastěji za pomoci znalce. Výše přitom obvykle bývá výrazně nižší, než co by mohlo být navrženo v občanskoprávním řízení. V tomto kontextu pak dochází k zavádění značné právní nejistoty, a především nerovnosti mezi těmi, kdo svůj nárok řeší občanskoprávní cestou a těmi, kdo svůj nárok řeší prostřednictvím adhezního řízení.

7.1 Případová studie zaměřená na trestný čin krádeže elektrické energie

Případová studie se týká obviněné, která dle obžaloby měla opakovaně neoprávněně zasáhnout do hlavní rozvodné sítě elektřiny v domě tím způsobem, že sejmula plombovanou bezpečnostní krabici ke svému bytu, která byla umístěna namísto elektroměrných hodin. Následně připojila příchozí a odchozí kabelové svazky, v důsledku čehož docházelo k napájení elektroinstalace v bytě obviněné, čímž docházelo k neoprávněnému odběru elektrické energie, za který obviněná neplatila, neboť se situace jevila tak, že elektřinu neodebírání, nicméně reálně ji odebírala. Obviněná byla proto obžalována z trestného činu krádeže dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, neboť se situace jevila tak, že byla způsobena škoda nikoliv nepatrná, tedy vyšší než 5000 Kč, nicméně nedosahující 25 000 Kč.⁷⁸ V této

---

⁷⁸ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 22.05.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

souvislosti je třeba zmínit, že trestní zákoník nahlíží na škodu trochu jiným způsobem než zákon č. 458/ 2000 Sb., energetický zákon, který uvádí, že v případě vzniku újmy na majetku (škody) je právo na přiměřenou jednorázovou náhradu. Zákon také stanoví, že *„při neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny je fyzická nebo právnická osoba, která neoprávněně využívala službu přenosové soustavy nebo službu distribuční soustavy povinna nahradit v penězích vzniklou škodu.“*⁷⁹

Jednalo se tedy o typický případ, kdy byla poškozenému způsobena majetková škoda, kterou bylo potřeba vymáhat. Poškozeným byla právnická osoba, jejímž předmětem činnosti je distribuce elektrické energie. Obviněná přitom v přípravném řízení potvrdila, že se věc skutečně stala tak, jak bylo výše popsáno, potvrdila, že elektřinu měla „na černo“ zapojenou, specifikovala rovněž časový úsek, po který tomu tak bylo. Vše výše uvedené bylo ostatně potvrzeno svědkem (bývalým přítelem obviněné), což mělo poměrně významný vliv pro její usvědčení, které je předpokladem pro rozhodnutí o náhradě škody v adhezním řízení.

Zpočátku bylo velmi obtížné určit přesnou výši vzniklé škody. Z toho důvodu bylo nutné pořídit například soupis elektrospotřebičů. V návaznosti na tento soupis, byl pak na základě opatření Policie ČR zpracován znalecký posudek, jehož prostřednictvím měla být v souvislosti s charakterem sepsaných elektrospotřebičů a na místě pořízené fotodokumentace, určena výše škody, což je důležité jak pro náhradu škody, tak pro právní kvalifikaci. Znalec prostřednictvím znaleckého posudku stanovil škodu ve výši 5987,76 Kč, která se odvíjela od odhadu spotřeby elektrické energie ve výši 1072,180 kWh. Toto množství energie bylo dle odhadu znalce obviněnou spotřebováno v návaznosti na spotřebiče, které byly v bytě identifikovány.

V této souvislosti je relevantní uvést, že k dokazování výše škody v případě neoprávněného odběru energie ve formě znaleckých posudků se přešlo od roku 2016. Dříve bylo obvyklé, že se výše škody stanovovala postupem podle § 13 odst. 2 písm. b) dříve platné vyhlášky Energetického regulačního úřadu č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě. Dle této vyhlášky Energetického regulačního úřadu se

---

⁷⁹ Zákon č. 458/2000 Sb. Energetický zákon. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 01.06.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>.

výše škody stanovovala tak, že se „vycházelo z toho, že po celou dobu neoprávněného odběru byl po dobu osmi hodin denně prováděn odběr ve výši 60% příkonu, který byl z technického hlediska maximálně možný.“⁸⁰ Nebyl tedy zohledňován počet spotřebičů, které byly skutečně v místě neoprávněného odběru ani jejich charakter, což bylo významným negativem uvedeného postupu. Následně však bylo prostřednictvím judikatury Nejvyššího soudu ČR dovozeno, že tento postup „vzbuzuje určité pochybnosti, neboť nezohledňuje druh a množství skutečně instalovaných spotřebičů, dobu jejich užívání apod. Na druhé straně, takovéto údaje jsou zejména při déle trvajícím neoprávněném odběru těžko objektivně zjiřitelné.“⁸¹ Často bylo také mimo jiné poukazováno na skutečnost, že při zohlednění konkrétních okolností případu nemusel být shora uvedený postup aplikován zcela striktně. V současné době je tak situace zcela odlišná, využití znaleckých posudků nelze v případě potřeby vyčíslení škody opomenout. Při konkrétním posuzování je proto přihlíženo k počtu spotřebičů i jejich charakteru, což bylo zohledněno i v uvedeném znaleckém posudku.

V tomto případě nejprve pojal podezření technik poškozené společnosti, domníval se, že dochází k neoprávněnému odběru elektrické energie. Byla proto přivolána Policie ČR, která tuto variantu prověřila a vyšetřováním dospěla ke zjištění, že byl spáchán trestný čin. Došlo tedy k zahájení trestního stíhání, ve kterém poškozená společnost uplatnila nárok na náhradu škody. Již na počátku, kdy byla právnická osoba jako poškozený, ale také jako oznamovatel, o všem poučena, vyjádřila se, že trvá na svých právech, požadovala, aby mohla aktivně využívat svá práva, činit návrhy, nahlížet do spisu, ale také být informována o zahájení trestního stíhání, skončení vyšetřování, o možnosti prostudovat spis a také možnosti činit návrhy a doplnění. Zprvu tedy nebyla řešena otázka nároku na náhradu škody, nicméně bylo zřejmé, že poškozená společnost se k věci stavěla aktivně. Škodu bylo nutné teprve vyčísřit, což bylo také důvodem, proč byla výše její náhrady požadována až později.

Poškozená v návaznosti na výše uvedené, následně vznesla nárok na náhradu škody, a to již v rámci přípravného řízení, kdy bylo zároveň zformulováno i vyčíslení škody. Zásadní odlišností však bylo, že škoda byla vyčíslena diametrálně odlišně od

---

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.7.2014 sp. zn. 4 tdo 893/2014.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.7.2014 sp. zn. 4 tdo 893/2014.

škody, která se podařila zjistit znaleckým posudkem. Celková částka, která byla ze strany poškozené společnosti požadována, činila 15922,52 Kč, kterou poškozený navrhol, aby soud uložil obviněné nahradit. Jak se ukázalo při prostudování dokumentů, společnost dospěla i ke zcela odlišnému odběru v návaznosti na spotřebiče, které byly zadokumentovány v bytové jednotce obviněné. Poškozená společnost totiž pracovala s tím, že se mohlo podařit spotřebovat pouze 4692 kWh (a reálně se dle poškozené společnosti mělo dle výpočtu spotřebovat jen 938,4kWh), přičemž rovněž vycházela z elektrospotřebičů a celkem ze 34 dní, po které neoprávněný odběr elektrické energie trval, a které byly zjištěny. Důvodem, proč se však poškozená společnost dobrala ke zcela odlišné částce, kterou požadovala nahradit, byla skutečnost, že vedle spotřebované elektrické energie, kterou měla obviněná využívat prostřednictvím neoprávněného odběru, společnost požadovala též náhradu nákladů spojených s přerušáním neoprávněného odběru elektrické energie a s jejím zamezením, což se jeví jako zcela legitimní požadavek. Tyto náklady byly vyčísleny v hodnotě 10681,88 Kč (včetně DPH), zatímco samotný odběr elektřiny byl vyčíslen na 5240,64 Kč, tedy mírně na nižší hodnotu, než k jaké se podařilo dospět v rámci znaleckého posudku, který byl v této věci zpracován. Celkem tak požadavek na náhradu škody činil již výše uvedených 15922,52 Kč (včetně DPH). Je zřejmé, že při uplatnění nároku na náhradu škody, byla škoda v tomto případě přesně vyčíslena, nebyla tedy stanovována např. maximální částkou či rámcově, což je možné učinit, pokud je nejprve nutné škodu vyčíslit. Je také zřejmé, že společnost podobně jako znalec usilovala o objektivitu vyčíslení, proto žádala policejní orgán o to, aby jí byl zaslán seznam spotřebičů, které byly na místě zjištěny, dále požadovala informaci, z jakých zdrojů bylo vycházeno při sestavování užívání spotřebičů, což je velmi důležité, neboť spotřebiče obvykle nejsou užívány neustále, ale jsou užívány jen někdy, o čemž vypovídá například prohlídka místa, kde k neoprávněnému odběru docházelo, ale třeba i sdělení podezřelé osoby anebo svědků. Jak znalec při zpracování znaleckého posudku, tak poškozená společnost také vycházely z relevantní legislativy (zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon, dále pak vyhlášky č. 82/2011 Sb.), ve které jsou uvedena určitá pravidla, jak dodatečně určit, o jak významný neoprávněný odběr elektrické energie patrně v konkrétním případě šlo.

Za zmínku stojí fakt, že při uplatňování nároku na náhradu škody poškozená společnost upozorňovala i na konkrétní starší judikaturu českých soudů, ve kterých byla

v minulosti otázka, jakým způsobem vypočítat rozsah neoprávněného odběru elektrické energie, řešena. Jednalo se například o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2014 sp. zn. 4 tdo 893/2014, kde bylo dovozeno, že prioritou je obecně náhrada skutečně vzniklé škody, pokud ji nelze stanovit, je nutné ji vypočítat v souladu s prováděcím právním předpisem (výše zmíněnou vyhláškou č. 82/2011 Sb.). Nejvyšší soud poukazuje přitom i na fakt obtížnosti průkaznosti i výpočtu, neboť spotřebiče lze snadno zapojit i vypojit a tvrdit, že nikdy nebyly používány. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud ČR také konstatoval, že „těžko by pak někdo, byť znalec, prokazoval, jaké a jakým způsobem byly používány spotřebiče v době realizace neoprávněného odběru. Distributor nemá právo kontrolovat vnitřní instalaci odběrného místa a ani nemůže vědět, jaké spotřebiče byly v době realizace neoprávněného odběru používány. Není tedy možné jako výchozí hodnoty pro výpočet stanovit jiné hodnoty, než ty, ke kterým má distributor přístup, tedy hodnotu hlavního jističe před elektroměrem, jištění v hlavní domovní skříni nebo průřez vodičů, které byly připojeny na distribuční soustavu. Proto způsob výpočtu dle vyhlášky vychází z toho, co bylo možné odebrat na základě technického provedení neoprávněného odběru a i když se často jedná o velké finanční částky, představují zlomek toho, co by odběratel mohl odebrat v případě, pokud by využíval připojení na plnou kapacitu 24 hodin denně.“⁸²

Dalším judikátem, na který bylo ze strany poškozené společnosti v souvislosti s vyčíslením škody, která společnosti vznikla odkazováno, bylo usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 1152/2013, kde byl opět dovozován odkaz na vyhlášku č. 8/2011 Sb., neboť Nejvyšší soud zde konstatoval, že „Jedním z nich je i výpočet upravený ustanovením § 9 odst. 4 vyhlášky č. 82/2011 Sb., na jehož základě bylo určeno množství elektrické energie odebrané obviněným. Ve vztahu k takto zjištěnému kvantu odebrané energie je výše škody vyčíslována způsobem, který se nepříčí hlediskům upraveným ustanovením § 137 trestního zákoníku (cena, za kterou se v místě a čase tato věc prodává). Výsledek propočtu, tj. konkrétní škoda takto pachatelem poškozenému subjektu způsobená, je pak prostřednictvím ustanovení § 138 trestního zákoníku přiřazen k tomu či onomu typu škody (v případě hodnoceném značná škoda).“⁸³ Jak je tedy zřejmé, po stránce metodického postupu při výpočtu škody se odkazuje na právní předpisy, a i české soudy poukazují na

---

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.7.2014 sp. zn. 4 tdo 893/2014.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.11.2013 spp. Zn. 6 Tdo 1152/2013.

fakt, že přesnou výši škody v tomto případě není možné zjistit, je tedy nutné zvolit podpůrné postupy, jehož prostřednictvím lze určit alespoň přibližnou výši škody, která je pak v souladu s trestním zákoníkem kvalifikována dle výsledků takového určení.

V každém případě tedy poškozená společnost s odkazem na judikaturu a právní předpisy nárokovala odlišnou výši škody než tu, kterou se podařilo zjistit prostřednictvím znaleckého posudku. Z hlediska procesního postupu je pak nutné zmínit, že poškozená společnost byla před tím, než byla podána obžaloba, která byla představena výše, ve věci písemně vyrozuměna o možnosti prostudování spisu, na jehož základě mohla pak učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Zároveň je nutné zmínit, že poškozená společnost se k prostudování spisu nedostavila, což bylo zapsáno v záznamu o prostudování spisu. Nicméně samotné prostudování spisu by patrně nemělo žádný zásadní dopad na celkový výsledek trestního řízení, neboť z dostupných dokumentů bylo patrné, že poškozená společnost měla výši škody, kterou nárokovala argumentačně podloženou jak výpočty, odkazy na legislativu, odkazy na judikaturu, ale i prostřednictvím dožádání seznamu a charakteristiky spotřebičů a informací, ze kterých při vyčíslení škody vycházel znalec.

Vzhledem k tomu, že byl včas (tj. již v přípravném řízení) vznesen nárok na náhradu škody v adhezním řízení, musel se trestní soud otázkou náhrady škody zabývat. S ohledem na doznání, svědecké výpovědi, ale i znalecký posudek, jehož prostřednictvím byla pro účely právní kvalifikace určována výše škody, rozhodl samosoudce trestním příkazem, že se obviněná skutečně dopustila trestného činu krádeže dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, a byla tedy odsouzena ke čtyřem měsícům odnětí svobody s podmíněným odkladem na dobu 18 měsíců. Tímto zde byl jednoznačně formulován základ pro přiznání nároku na náhradu vzniklé škody poškozené v trestním řízení. V návaznosti na to bylo také obviněné uloženo, aby v době podmíněného odsouzení nahradila škodu, kterou způsobila poškozené společnosti. Zásadní však byla výše náhrady škody, která byla poškozené společnosti trestním příkazem přiznána. Jednalo se totiž o 5988 Kč, což byla výše škody, která po zaokrouhlení na celé koruny odpovídala výši škody, kterou učil znalec prostřednictvím znaleckého posudku. Pokud se týká zbývající části nároku, byla poškozená společnost odkázána na civilní řízení. Zároveň přitom poškozený nemá právo podat odpor, což znamená, že pokud jej nepodá obviněná, nic jiného, než řešit věc cestou

občanskoprávního sporu, anebo se smířit s tím, že škoda nebude nahrazena v plné výši, poškozené společnosti nezbylo.

V tomto případě byla pro rozhodnutí brána v potaz skutečně jen energie, která měla být obviněnou odčerpána a její hodnota, nikoliv však již další náklady (např. na zamezení neoprávněnému odběru), které musela poškozená společnost vynaložit. Tento jev přitom není ojedinělý, což vede k tomu, že poškození mnohdy nárok buď částečně vymáhají v adhezním řízení a poté dále v civilním řízení, anebo se části svého nároku vzdají s tím, že nechtějí věc řešit před dalšími soudy.

7.2 Případová studie zaměřená na trestný čin krádeže zemního plynu

Ve druhém případě se měl pachatel dopustit trestného činu krádeže, konkrétně krádeže zemního plynu, a to tak, že své odpojené doběrní místo zemního plynu poupravil odstraněním záslepek a připojil zapůjčeným plynoměrem, tudíž odebíral plyn, který nehradil. Poškozeným subjektem zde opět byla společnost, která byla dodavatelem zemního plynu. Státní zástupce v tomto případě podal návrh na potrestání, trestný čin kvalifikoval jako krádež dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. V návrhu na potrestání byla stanovena výše škody, která měla činit 18030,46 Kč, což odpovídá škodě nikoliv nepatrné. Nicméně okresní soud při svém rozhodování došel k závěru, že věc má být vrácena státnímu zástupci k došetření. Důvodem byla nejasná právní kvalifikace z důvodu nedostatečně jasného a jednoznačného stanovení výše škody, V tomto důsledku nebylo možné relevantně stanovit právní kvalifikaci trestného činu. Dle okresního soudu nebyly dostatečně přesně objasněny skutkové okolnosti trestného činu. Samotná výpověď obviněného, fotodokumentace a další listinné důkazy přitom nasvědčovaly tomu, že se skutek, který byl uveden v návrhu na potrestání, skutečně stal, jeho právní kvalifikace však nebyla dostatečně odůvodněna.

Za základ právních pochybností lze považovat skutečnost, že poškozená společnost vypočetla výši škody podle vyhlášky č. 108/2011 Sb., o měření plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu. Tímto způsobem byla určena škoda, která měla vzniknout (i v tomto případě nyní platí, že faktická škoda má být zjištěna znaleckým posudkem). Poškozená společnost se tak za

pomocí výpočtu dle vyhlášky dopočítala k částce 18030,46 Kč. Policejní orgán a státní zástupce, který podával návrh na potrestání, pak tuto částku, která byla vyčíslena za pomoci vyhlášky poškozenou společností, pouze převzali a byla proto uvedena rovněž v návrhu na potrestání. To se však okresnímu soudu, který měl o věci rozhodovat, jevílo jako nedostatečné, proto vrátil věc státnímu zástupci k došetření. Důvodem proč okresní soud označil vyčíslení škody za nedostatečné byla absence znaleckého posudku. Zde je třeba zmínit, že případ se stal v roce 2013, tedy ještě před tím, než byla škoda v této oblasti vyčíslována znaleckým posudkem povinně, jak již bylo dříve uvedeno. I tehdy však již bylo vyčíslení škody znaleckým posudkem, nikoliv jen ze strany poškozeného za pomoci vyhlášky, vyžadováno, aby byla výše škody určena dostatečně přesně. Jak se také ukázalo v předcházejícím případě, výsledek znaleckého posudku a výpočtu poškozené společnosti se může leckdy i poměrně výrazně lišit, což může v mnoha případech ovlivnit převážně právní kvalifikaci činu.

V této souvislosti je pak ještě žádoucí uvést, že státní zástupce zde podal stížnost proti rozhodnutí okresního soudu, čímž byla věc řešena rovněž krajským soudem. Krajský soud se přitom se závěrem okresního soudu ztotožnil, označil rovněž vyčíslení škody pro účely trestního řízení dle vyhlášky č. 108/2011 Sb., za nedostačující a přiklonil se k závěru, že měl být zhotoven znalecký posudek. Proto také krajský soud stížnost státního zástupce zamítl.

Je tedy zřejmé, že předcházející dvě případové studie se lišily ve způsobu stanovení škody, kdy v jednom případě vyčísli škodu jak poškozená společnost, tak znalec ve formě znaleckého posudku, ve druhém případě bylo realizováno jen vyčíslení poškozenou společností metodikou dle vyhlášky. To je však relevantní pro vymáhání škody v civilním řízení, nikoliv pro trestní řízení (tj. rozhodování o vině a trestu a pro rozhodování v adhezním řízení).

Na základě výše uvedených případových studií a komparaci vývoje stanovení výše škody pro účely trestního řízení o trestném činu krádeže elektrické energie či zemního plynu, lze konstatovat, že primární povinností orgánů činných v trestním řízení je vždy zohlednit specifické okolnosti případu tak, aby se zjištěná škoda blížila co nejvíce škodě skutečné, kterou lze zjistit poměrně přesně znaleckým posudkem.

7.3 Případová studie zaměřená na poškozeného dlužným výživným

Tato studie byla zaměřena na náhradu škody, způsobené trestným činem zanedbání povinné výživy dle § 196 trestního zákoníku. V tomto kontextu bylo ve většině případů shledáno, že uplatní-li poškozený nárok na náhradu škody, soud ho usnesením s odkazem na ustanovení § 206 odst. 3 a 4 trestního řádu, nepřipustí k hlavnímu líčení, a to z toho důvodu, že poškozený již v tuto chvíli v převážné většině disponuje rozhodnutím civilního soudu, jímž jsou upraveny poměry a jež je exekučním titulem. Právě z tohoto důvodu nemůže být o nároku v adhezním řízení rozhodnuto, jelikož zde existuje zákonná překážka řízení, konkrétně by byl porušen jeden ze základních právních principů, zásada *res iudicata*. V obecnější rovině pak zásada *ne bis in idem*. Poškozený se proto v takových případech může domoci náhrady škody pouze prostřednictvím exekučního řízení či soudního výkonu rozhodnutí.

V souvislosti s touto případovou studií je považováno za nutné, zmínit také připravovaný návrh zákona o zálohovaném výživném, kterým se vláda v posledních dnech zabývala. Dle návrhu by měl stát vyplácet „poškozenému“ rodiči nezaopatřeného dítěte náhradu za dlužné výživné ve výši, která byla dříve přiznána soudem, maximálně však do výše 15 až 25 procent průměrné mzdy v závislosti na věku dítěte. V praxi by se tedy postupovalo tak, že pokud by zákon začal platit v příštím roce, dá se odhadovat, že by se hranice pohybovala mezi 5000 až 8500 korunami. Z toho důvodu bylo nutné stanovit stropní hranici, a to ve výši 3000 korun, což by znamenalo, že pokud tedy soud na nezaopatřené dítě dříve přiznal částku ve výši 2800 Kč, bude stát zálohovat právě oněch 2800 Kč. Kdyby přiznal 8000 Kč, činila by záloha maximálně 3000 Kč. Dalšími podmínkami pro získání zálohovaného výživného by bylo jednak zahájení exekučního řízení na povinného rodiče, což má omezit zneužívání tohoto institutu, tak dále povinnost podat na neplatiče trestní oznámení. Finální podoba však zatím schválena nebyla.

8 APLIKACE NEMAJETKOVÉ ÚJMY V PRAXI

V poslední kapitole je pojednáváno o rozhodování o nárocích na náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení. V tomto kontextu zpracovává Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR dokument, který se nazývá „*Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností.*“⁸⁴ Pro ucelení informací uvedených v této práci, byly závěrem zpracovány informace, vztahující se k případům rozhodnutí, které byly k 30. 11. 2019 doručeny k Nejvyššímu soudu. Celkem se jednalo o 587 případů, které byly ve shrnutí zpracovány.⁸⁵

8.1 Závěry ve vztahu k nemajetkové újmě v praxi

Ve vztahu ke stanovení výše nemajetkové újmy je potřeba zmínit, že zásadní význam má dle Nejvyššího soudu Metodika Nejvyššího soudu k odškodňování nemajetkové újmy na zdraví, která však nemá právně závazný charakter, což je potřeba brát v úvahu. Soud však musí výši újmy zhodnotit na podkladě všech zjištěných důkazů. Samotné zhodnocení, jak velká újma osobě vznikla, má provádět výlučně soud. Je přitom důležité, že je to jen soud, kdo má možnost zvažovat jednotlivé okolnosti, které mohou být vzaty v úvahu při modifikaci částky, ke které se podařilo dospět. Nejvyšší soud tedy u nemajetkové újmy poukazuje na skutečnost, že určení výše nemajetkové újmy nezávisí primárně na znalci (byť znalecký posudek může být samozřejmě v řízení použit jako jeden z důkazů, je však na soudu, jak jej zhodnotí). Je poukazováno i na skutečnost, že i ve znaleckém posudku se mohou vyskytovat nedostatky a pochybení. Soud tudíž musí aplikovat zásadu volného hodnocení důkazů a na znalecký posudek by měl nahlížet jako na kterýkoliv možný důkaz.⁸⁶

V této souvislosti je však nutné zmínit, že v řadě případů, kdy do řízení nebyl přizván znalec, protože se dokazování jevílo jako jasné (např. v případě rozhodnutí Okresního soudu v Uherském Hradišti sp. zn. 26 T 43/2015), kde posouzení lékaře

---

⁸⁴ POLIŠENSKÁ, Petra a kol.. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. *Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR*. 2019. ISBN, s. 5.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

vykazovalo shodu s Metodikou Nejvyššího soudu, bylo následně rozhodnutí zrušeno ve druhém stupni, a to z důvodu, že nebyl přibrán znalec. Podobně pak postupoval ve druhém stupni například i Krajský soud v Hradci Králové – pobočka Pardubice anebo Vrchní soud v Olomouci. V praxi je tedy sice na soudu, jak nemateriální újmu posoudí, nicméně znalce přibrat musí, což je poměrně paradoxní závěr.⁸⁷

V rámci nemajetkové újmy je takto odškodňováno například bolestné, ztížení společenského uplatnění, ale také třeba odškodnění pozůstalých po osobě, která v důsledku trestného činu zemřela.⁸⁸ V této souvislosti pak například v usnesení sp. zn. 8 Tdo 190/2017 Nejvyšší soud formuluje závěr, že „*Vždy je však nezbytné brát na zřetel proporcionalitu mezi těmito hodnotami a obecnou spravedlnost. Moderační kritéria však mohou být uplatněna, jak již bylo zmíněno, jen tehdy, pokud již nebyla zvažována při stanovení výše újmy, protože dvojití využití zmírňujících hledisek je zásadně vyloučeno.*“⁸⁹ Zároveň v tomto usnesení Nejvyšší soud přímo konstatuje, že možnost moderace nároků u nemajetkové újmy se tímto ve své podstatě minimalizuje.

8.2 Statistické údaje

S uvedeným pak souvisí i statistické údaje, které jsou obsaženy v příloze k uvedenému shrnutí. Právní praxe ukazuje, že nejpočetnější skupina případů, a to 61,06 % bylo alespoň částečně odkázáno do civilního řízení. Nejčastěji byly přitom v adhezním řízení uplatňovány nároky na odškodnění pozůstalých, které tvořily 49,23 % všech nároků. Oproti tomu nároky na bolestné tvořili jen 11,84 % a nárok na úhradu nemajetkové újmy za ztížené společenské uplatnění byl rozhodován jen v 1,72 %. Informace je rovněž přehledně znázorněna v grafu č. 1.⁹⁰

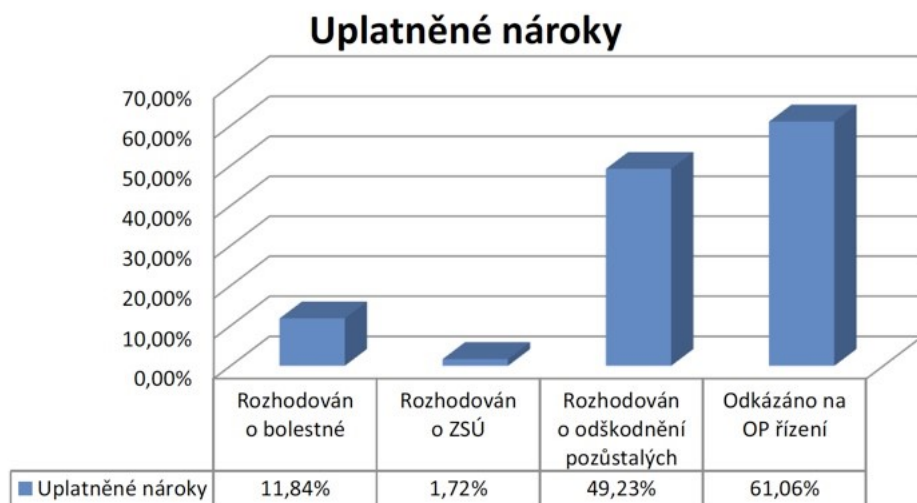
⁸⁷ POLIŠENSKÁ, Petra a kol.. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. *Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR*. 2019. ISBN, s. 5.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017.

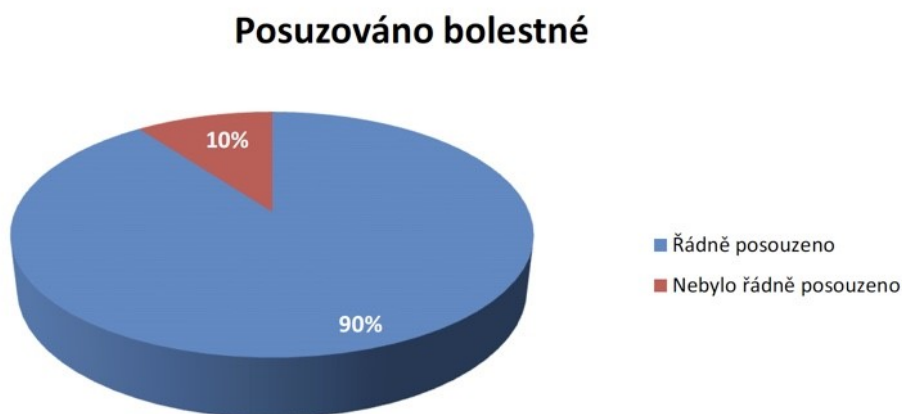
⁹⁰ POLIŠENSKÁ, Petra a kol. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností: Příloha č. 1: Statistické vyhodnocení dodržování ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího a Ústavního soudu soudy nižších stupňů při rozhodování v adhezním řízení o uplatněných nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. *Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR*. 2019, s. 9.

Graf č. 1: Uplatněné nároky

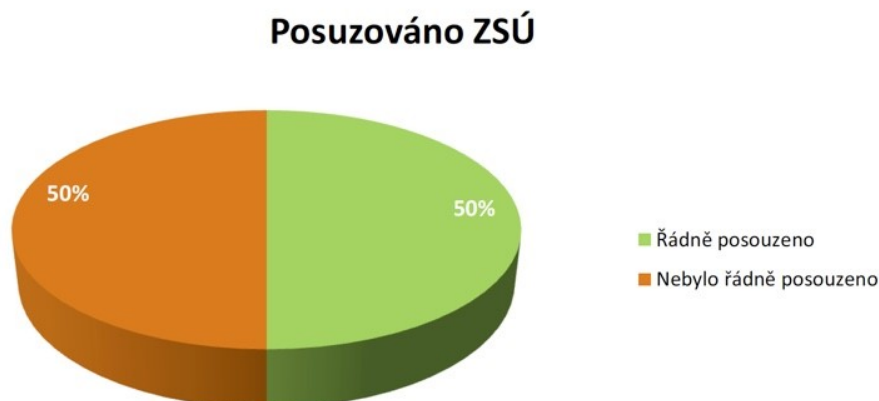
Pokud se týká posuzování bolestného, ukázalo se, že v 90 % bylo řádně posouzeno. Jen v 10 % případů byla situace jiná, neboť bolestné nebylo v adhezním řízení řádně posouzeno. Toto je poměrně dobrý výsledek, který je možné vidět i v grafu č. 2.

Graf č. 2: Posuzování bolestného

Jiná pak byla situace v případě, kdy mělo být rozhodováno o ztížení společenského uplatnění. Zde bylo ztížení společenského uplatnění řádně posouzeno jen v 50 % případů, ve zbývajících 50 % případů řádně posouzeno nebylo, což svědčí o tom, že soudy si s těmito případy, se kterými se ani tak často nesečávají, nevědí příliš rady, nejsou schopni pak například své rozhodnutí řádně odůvodnit. Statistické údaje jsou představeny v grafu č. 3

Graf č. 3: Posouzení ztížení společenského uplatnění

Pokud se jedná o odškodnění pozůstalých, bylo zjištěno, že řádně posouzeno bylo jen 28 % případů, ve zbývajících 72 % případů řádné posouzení scházelo. Tento výsledek je i s ohledem na závažnost skutečnosti, že jedinec přišel o osobu blízkou, velmi negativním zjištěním poukazujícím na skutečnost, že v adhezním řízení se toto posouzení nedaří vždy realizovat tak, jak by bylo žádoucí. Výsledky jsou k vidění v grafu č. 4.

Graf č. 4: Odškodnění pozůstalých

Problematické bylo i posuzování výše nároku, který byl řádně posouzen jen ve 35 % případů, ve zbývajících 65 % se ukázalo, že řádně posouzen nebyl. Statistické zpracování je opět k vidění v grafu č. 5.

Graf č. 5: Posouzení výše nároků

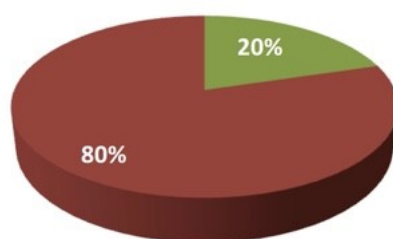

Jak již bylo uvedeno, prostor pro moderaci je poměrně malý. V praxi se také ukázalo, že v 80 % nebyly okolnosti pro moderaci řádně posouzeny, k řádnému posouzení došlo jen ve 20 % případů. Statistické výsledky prezentuje graf č. 6.

Graf č. 6: Posuzování okolností pro moderaci uplatněného nároku

Posuzování okolností pro moderaci uplatněného nároku

■ Řádně posouzeno   ■ Nebylo řádně posouzeno

S ohledem na skutečnost, že poškození jsou v adhezním řízení poměrně často dokazováni na občanské řízení soudní, je vhodné zmínit, že v 51 % případů je poškozený na civilní řízení odkázán v části svého nároku, část nároku je vyřešena v adhezním řízení. Ve 38 % případů pak poškozený není na civilní řízení odkázán vůbec a jeho nárok je plně vyřešen v adhezním řízení. Jen v 11 % případů je pak poškozený v plném rozsahu svého nároku odkazován na civilní řízení. Je tedy zřejmé, že trestní soudy v adhezním řízení obvykle alespoň část nároku rozhodnou, čímž nelze říci, že by odkazování na civilní

řízení bylo krokem, který by trestní soudy činily, aby se problematikou nemusely zabývat. Kompletní výsledky představuje graf č. 7.⁹¹

Graf č. 7: Odkázání na občanskoprávní řízení

Z hlediska posouzení aplikační praxe je dále ještě důležité, jakým způsobem se vyvíjel počet rozhodnutí nižších soudů, ve kterých byla náhrada nemajetkové újmy v adhezním řízení řešena. Jak je zřejmé z grafu č. 8, rozdíl mezi léty 2010 a 2011, kdy nebylo zjištěno žádné takové rozhodnutí, léty 2012 a 2013, ve kterých je evidováno jen po jednom rozhodnutí, a naopak třeba mezi rokem 2015, kdy bylo zjištěno nejvíce (204) rozhodnutí jsou poměrně zásadní. V posledních letech se pak jednalo o 53-66 rozhodnutí. Celkové shrnutí je možné vidět v grafu č. 8.

⁹¹ POLIŠENSKÁ, Petra a kol. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností: Příloha č. 1: Statistické vyhodnocení dodržování ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího a Ústavního soudu soudy nižších stupňů při rozhodování v adhezním řízení o uplatněných nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. *Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR*. 2019, s. 10-13.

Graf č. 8: Počet rozhodnutí

ZÁVĚR

Tato diplomová práce pojednává o problematice uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení. Cílem práce pak bylo představit postup a podmínky uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení a identifikovat odlišnosti mezi uplatněním nároku v civilním a v adhezním řízení, a to zejména ve vztahu k určení výše škody, popř. nemajetkové újmy.

Nejprve byl adekvátně představen celý postup uplatnění nároku v adhezním řízení. Z toho důvodu je závěrem důležité zmínit několik základních podmínek pro řádné uplatnění nároku. Nárok musí být uplatněn řádně a včas, tedy nejpozději před zahájením dokazování v hlavním líčení, zároveň je třeba, aby byl uplatněn vůči konkrétní osobě, proto je obvykle nutné, počkat na zahájení trestního stíhání této osoby. Zapotřebí je také brát v potaz, že nárok musí být specifikován z hlediska jeho výše a důvodu, tedy stanovena alespoň minimální výši nároku, který poškozený uplatňuje, vedle toho je povinností poškozeného uvést, proč je nárok uplatňován (obvykle plyne ze specifikace skutku, konkrétně toho, jak se odehrál trestný čin a jak došlo ke vzniku škody, újmy či bezdůvodnému obohacení). Jak již bylo v textu práce uvedeno, adhezní řízení má tři fáze, a to zahájení řízení, rozhodnutí ve věci a dále opravnou fázi, neboť i proti rozhodnutí v adhezním řízení je pochopitelně možné uplatnit jak řádné, tak i mimořádné opravné prostředky. Zařazeny byly rovněž tři případové studie z praxe, ale i kapitola o aplikační praxi ve vztahu k náhradě nemajetkové újmy, ve které byla představena statistická data. Jak se ukázalo, soudy ve většině případů, konkrétně v 89 % o nároku v adhezním řízení buď zcela anebo částečně rozhodly. Konkrétně v 51 % případů o nároku soudy rozhodly částečně, ve 38 % zcela.

Pokud se týká otázky rozdílu mezi adhezním řízením a civilním řízením, která je z pohledu naplnění cíle práce klíčová, zásadní význam má skutečnost, že v obou řízeních se po hmotněprávní stránce případ posuzuje dle občanskoprávních předpisů, po procesní stránce se však v občanskoprávním řízení uplatňuje občanský soudní řád, v adhezním řízení trestní řád, což je významná odlišnost. Taktéž i pro výši stanovení škody či újmy se používají jiné předpisy a postupy. Zatímco v adhezním řízení se převážně využívají znalecké posudky, v občanskoprávním řízení se postupuje dle zákona o cenách a

Metodiky k odškodňování nemateriální újmy, nicméně orgány činné v trestním řízení si i tak, dle relevantní judikatury, musí nechat zpracovat znalecký posudek, jinak by šetření, popř. dokazování nebylo dostatečné. Ve světle zásady volného hodnocení důkazů je však následně právě na samotném soudu, jak znalecký posudek jako důkaz zhodnotí, a do jaké míry se jím tedy bude řídit. Odlišný postup pak v praxi vede k velmi odlišným závěrům o výši náhrady. Uvedené bylo prezentováno i na případu krádeže elektrické energie, kde byla škoda vyčíslena znaleckým posudkem a zároveň si škodu vyčísčila poškozená společnost. Ba výpočty přitom měli své opodstatnění, nicméně soud se v adhezním řízení přiklonil ke znaleckému posudku a přiznal nižší částku, než byla nárokována, se zbytkem nároku pak poškozenou společnost odkázal do civilního řízení. S tímto faktem se však nedá příliš mnoho udělat, nedá se předpokládat, že by měl být postup v civilním a adhezním řízení stejný, je však nutné s tímto faktem při uplatňování nároku v adhezním řízení počítat.

Dílčím cílem bylo pak také zhodnotit efektivitu právní úpravy uplatnění nároků v adhezním řízení. V návaznosti na výše uvedený závěr a v návaznosti na fakt, že adhezní řízení je ve srovnání s jinými instituty trestního práva procesního upraveno v trestním řádu velmi stručně, nicméně tato úprava je propojená s celým právním řádem, čímž se na něj vztahují mnohé další předpisy (nelze opomenout například fakt, že při posuzování nároku na náhradu škody se postupuje podle civilních předpisů), lze říci, že úprava je komplexní a systematická. Navíc je z důvodu propojení s celým právním řádem rovněž dostačující. Není tedy žádoucí realizovat de lege ferenda zásadní změny, avšak na základě třetí případové studie vyvstává otázka, zda je nutné kriminalizovat skutek zanedbání povinné výživy, či by nebylo i s ohledem na poškozeného efektivnější, tento skutek dekriminalizovat a ponechat k řešení občanskoprávní cestou. V tomto smyslu by se „poškození“ domáhali svého nároku pouze prostřednictvím exekuce či soudního výkonu rozhodnutí. Obecně je známo, že případný nepodmíněný trest odnětí svobody podstatu problému tohoto skutku neřeší, ba naopak vidina splnění nároku poškozeného je tímto postupem v nedohlednu. Za potrestání pachatele lze totiž jistě považovat už samotnou exekuci či výkon rozhodnutí. Jako další alternativa, vyznačující se okamžitým řešením naléhavé situace rodičů pečujících o nezaopatřené děti, by mohl být shledán návrh zákona o zálohovaném výživném, který je aktuálně projednáván, jak již bylo zmíněno

v podkapitole týkající se případové studie poškozeného trestným činem zanedbání povinné výživy. Lze konstatovat, že i dílčí cíl práce se tímto podařilo naplnit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Seznam použité literatury

FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0.

FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva BRUCKNEROVÁ. Trestní právo procesní. Ostrava: Key Publishing, 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-246-4.

GŘIVNA, Tomáš. Zákon o obětech trestných činů: komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-513-8.

GŘIVNOVÁ, Petra a Tomáš GŘIVNA. In. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7.

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.1.0.2016. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-160-1.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

MUSIL, Jan, Pavel ŠÁMAL a Vladimír KRATOCHVÍL. Kurs trestního práva: trestní právo procesní. 2. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-678-6.

POLIŠENSKÁ, Petra a kol. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR. 2019. ISBN, s. 5.

RŮŽIČKA, Miroslav, František PÚRY a Jana ZEZULOVÁ. Poškozený a adhezní řízení v České republice. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-559-9.

ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

PÚRY, František. Poznámky k adheznímu řízení po novele trestního řádu. Trestněprávní revue. 2002, (6). ISSN 1213-5313.

KUČERA, Jiří. Adhezní řízení a jeho vztah k civilnímu procesu. Trestněprávní revue. 2006, (9). ISSN 1213-5313.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

KOTOUN, Adam. Dohoda o vině a trestu a její využívání v právní praxi | Právní prostor. Právní prostor [online]. Copyright © [cit. 28.11.2019]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-a-trestu-a-jeji-vyuzivani-v-pravni-praxi>

KUČERA, Jan. CZOICHON, Radek. Další posílení práv poškozeného v trestním řízení | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2017 [cit. 28.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dalsi-posileni-prav-poskozeneho-v-trestnim-rizeni-i-poskozenemu-muze-byt-v-trestnim-rizeni-navracena-promeskana-lhuta-106371.html>

KUČERA, Milan. Přiznání a odebrání postavení poškozeného v trestním řízení | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2016 [cit. 29.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/priznani-a-odebrani-postaveni-poskozeneho-v-trestnim-rizeni-100513.html>

MAYEROVÁ, Vendula. Exekuční vymáhání dlužného výživného – teoreticky již i s úrokem z prodlení. Právní prostor [online]. 2018 [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/exekucni-vymahani-dluzneho-vyzivneho-teoreticky-jiz-i-s-urokem-z-prodleni>

NEDBÁLEK, Karel. Výpočet nemajetkové újmy: Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právnický portál | Domů [online]. Copyright © 2015 [cit. 25.11.2019]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

Právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. Právní poradna • PRÁVNÍ LINKA® [online]. Copyright © 2016 [cit. 24.11.2019]. Dostupné z: <https://www.pravnilinka.cz/pravo-na-nahradu-nemajetkove-ujmy-zpusobene-trestnou-cinnosti>

ŘEZNÍČEK, David. Adhezní řízení aneb možnosti poškozeného domáhat | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2015 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/adhezni-rizeni-aneb-moznosti-poskozeneho-domahat-se-nahrady-skody-nemajetkove-ujmy-ci-bezduvodneho-obohaceni-v-ramci-trestniho-rizeni-99567.html>

VICHEREK, Roman. Podmínky přiznání nároku na náhradu škody v tres | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 2014 [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podminky-priznani-naroku-na-nahradu-skody-v-trestnim-rizeni-95828.html>

ZÁRYBNICKÝ, Lukáš. Vyživovací povinnost a trestněprávní následky je | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 27.05.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyzivovaci-povinnost-a-trestnepravni-nasledky-jejeho-neplneni-110685.html>

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 07.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

Zákon č. 526/1990 Sb. o cenách. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-526>

Zákon č. 458/2000 Sb. Energetický zákon. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 01.06.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>.

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 14.11.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>

Důvodová zpráva k zákonu č. 181/2011 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3456/15, ze dne 9. 8. 2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2014 sp. zn. 4 tdo 893/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2013 spp. Zn. 6 Tdo 1152/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017

5. Seznam ostatních zdrojů

POLIŠENSKÁ, Petra a kol. Shrnutí rozhodovací činnosti českých soudů na trestním úseku – rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností: Příloha č. 1: Statistické vyhodnocení dodržování ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího a Ústavního soudu soudy nižších stupňů při rozhodování v adhezním řízení o uplatněných nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestnou činností. Nejvyšší soud ČR: Oddělení dokumentace a analytiky judikatury ČR. 2019.

Osobní konzultace s předsedou Okresního soudu v Ústí nad Labem, panem JUDr. Lubomírem Hrbkem dne 4. 5. 2020.

Osobní konzultace se soudcem Okresního soudu v Ústí nad Labem, panem Mgr. Martinem Chládkem dne 4. 5. 2020.

Osobní deník Michaely Kurtyové ze studijní stáže na Obvodním soudu Praha 1, sepsaný v období od 1. 10. 2018 do 30. 6. 2019.

Název diplomové práce v českém jazyce

Uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení

Klíčová slova

Poškozený

Adhezní řízení

Rozdíly v uplatnění nároku

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o problematice uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení. Konkrétně byl představen postup a podmínky uplatnění nároku poškozeného v adhezním řízení a identifikovány odlišnosti mezi uplatněním nároku v civilním a v adhezním řízení, a to zejména ve vztahu k určení výše škody, popř. nemajetkové újmy. Čerpáno bylo z odborné literatury, internetových zdrojů, relevantních právních předpisů, judikatury, a to nejen nejvyšších soudů, ale i dalších zdrojů, kterými byla kupříkladu mnohá osobní setkání s odborníky v dané oblasti či a praktická zkušenost načerpaná během studijních stáží. Práce je z hlediska systematického členění rozdělena do osmi kapitol.

První kapitola se věnuje vymezení pojmu poškozeného, včetně historického vývoje tohoto pojmu. Dále platné právní úpravě, spolu s vymezením kategorií poškozených. Následně je uveden výklad, týkající se pojmu oběti trestného činu.

Druhá kapitola je pak zaměřena na uplatnění nároku poškozeného, konkrétně na podmínky uplatnění nároku v adhezním řízení, uplatnění nároku právním nástupcem a v neposlední řadě jsou také vysvětleny základní zásady řádného uplatnění nároku.

Třetí kapitola se zaměřuje na náhradu újmy. Součástí této kapitoly je rovněž informace o tom, jakým způsobem se vzniklá újma v adhezním řízení stanovuje. A jaké jsou důsledky nesplnění této povinnosti.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na otázku posilování práv poškozeného, což je problematika, o které je pojednáno jednak v kontextu novelizace právních předpisů, ale také v kontextu judikatury z posledních let, popř. desetiletí.

Pátá kapitola pojednává o samotném adhezním řízení. Podstatě tohoto řízení a jeho fázích.

Šestá kapitola se pak věnuje otázce rozhodování o nároku v adhezním řízení. Mimo jiné je také zmíněna možnost nepřipuštění poškozeného do adhezního řízení, případný odkaz poškozeného s jeho nárokem na občanskoprávní řízení či je také popsán alternativní druh řízení a to jednání o dohodě o vině a trestu s ohledem na poškozeného.

Sedmá kapitola je pak důležitá proto, že se zaměřuje na identifikaci odlišností mezi uplatněním nároku v adhezním a v občanskoprávním řízení. Zde jsou představeny i konkrétní případové studie, znázorňující prakticky postavení poškozeného.

Osmá kapitola se zaměřuje na aplikaci nemajetkové újmy v praxi a v samotném závěru jsou shrnuty nejvýznamnější výstupy celé práce, včetně zamýšlení de lege ferenda.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Entitlement to a claim of the injured party in adhesion proceedings.

Klíčová slova v anglickém jazyce

Injured party

Adhesion proceedings

Differences in a claim

Abstract

This dissertation thesis discusses the problems of entitlement to a claim of the injured party in adhesion proceedings. Concretely the procedure and conditions of a claim of the injured party in adhesion proceedings were introduced and the differences between a civil and adhesion claims were identified, especially in the relation to determining the amount of damage or other than proprietary loss. Academic literature, internet sources, relevant legal regulations, case law from not only the supreme court but also other sources, such as many personal meetings with specialists in given area, or practical experience gained during a study-related internship, were used to obtain information. The thesis is divided systematically into eight chapters.

The first chapter deals with defining the term ‘injured party’ including its historical development. Next it deals with the legislation now in force alongside with defining the categories of injured parties. Following is an interpretation of the term ‘victim of a criminal act.’

The second chapter is focused on the claim of the injured party, concretely the conditions of a claim in adhesion proceedings, a claim of a legal representative and the basic principles of a claim were also explained.

The third chapter is centered around damage compensation. Included in this chapter are also information about the way of determining the damage in adhesion proceedings and the consequences of not fulfilling this responsibility.

The fourth chapter deals with the question of strengthening the rights of the injured party, which is a topic discussed in the context of novelization of legal regulations but also in the context of case law from the past years, maybe decades.

The fifth chapter discusses the adhesion proceedings themselves, the basis of the proceedings and their stages.

The sixth chapter focuses on the question of determining a claim in adhesion proceedings. Amongst other things there is also the mention of not allowing the injured party to the adhesion proceedings, possible reference of the injured party with their claim

to civil proceedings, or an alternative kind of proceedings is described such as negotiation of guilt and punishment with regards to the injured party.

The seventh chapter is important for its focus on identification of the differences between a claim in adhesion proceedings and in civil proceedings. Concrete case studies are introduced as well which practically show the position of the injured party.

The eighth chapter deals with the application of other than proprietary loss in practice and in the very end the main outputs of the whole thesis are concluded, including the thought *de lege ferenda*.